

BOTANICKÁ ZAHRADA: VSTUPTÉ!

NÁVŠTĚVNÍCI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI
V BOTANICKÝCH ZAHRADÁCH

METODIKA

2019

COME IN

VSTUPE • KOM IN • WEJDŹ • GYERE BE

BOTANICKÁ ZAHRAHA: VSTUPE!

NÁVŠTĚVNÍCI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI
V BOTANICKÝCH ZAHRADÁCH
METODIKA

2019

Erasmus+

Botanická zahrada
Praha

BOTANISKA
GÖTEBORGS BOTANISKA TRÄDGÅRD

Hortus Botanicus
Universitatis Posnaniensis

Botanická zahrada hl. m. Prahy, Česká republika
Botanická zahrada Göteborg, Švédsko
Botanická zahrady Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani, Polsko
Maďarská asociace arboret a botanických zahrad, Maďarsko

Botanical Garden: COME IN! VSTUPE! KOM IN! WEJDŹ! GYERE BE!

Děkujeme Evropské unii za podporu tohoto projektu.

Společně na druhém mezinárodním setkání, Göteborg, SE; zleva: Kennert Danielsson, Jarmila Skružná, Eva Novozámská, Klára Lorencová, Roksana Lubkowska, Amálie Balaščíková, Joanna Markiewicz, Antal Radvánszky, Karen Otto, Helen Ekvall, Vince Zsigmond; MH

Poděkování

Za odbornou recenzi srdečně děkujeme paní PhDr. Pavlíně Šumníkové, Ph. D. z katedry speciální pedagogiky, PedF UK, ve které mj. uvádí:

„...Metodika ... svým obsahem jasně vytyčený cíl splňuje. Je praktickou příručkou poskytující inspiraci zájemcům z řad edukátorů v botanických zahradách či centrech ekologické výchovy, případně v dalších institucích. Zaplňuje tak „bílé místo“ v oblasti muzejní pedagogiky zaměřené na sbírky živých rostlin. Dosavadní materiály, které vznikaly, se soustředily na jednotlivá postižení, na metodice oceňují její komplexní charakter. Je velmi praktickou příručkou a obsahuje inspiraci nejen pro pracovníky botanických zahrad, ale pro každého, kdo by chtěl podobný projekt realizovat v rámci své organizace či zařízení (domovy pro seniory, zařízení pro děti s kombinovaným postižením apod.). Na projektu oceňuji online verzi, která poskytuje uživatelům zajímavé bonusy (online dotazník, jazykové mutace apod.).

Jak říkají sami lidé s postižením: „Prosím, nejednejte o nás bez nás.“ Pokud tedy hovoříme o bezbariérovém prostředí, díky publikaci si uvědomíme, že se týká nás všech bez rozdílu věku či znevýhodnění, což tvůrci velmi dobře sledují. Případnou bariérovost v našich myslích se velmi hezky a kvalitně snaží odstranit.“

Věnování

Metodiku věnujeme všem lidem dobrého srdce, zvláště zachráncům ze Svatého Jana pod Skalou.

COME IN
VSTUPE • KOM IN • WEJÓZ • GYERE BE

Za tuto publikaci odpovídá pouze její autor. Evropská unie nenesे odpovědnost za jakékoliv využití informací v ní obsažených.

OBSAH

Vstupte!	5
Jak pracovat s metodikou	7
Je to všude stejné?	10
Naši návštěvníci	11
Bariéry v zahradách	23
Jak je přístupná vaše zahrada?	32
Inspirujte se	37
Zaměřeno na přístupnost	38
Zážitky pro všechny smysly	45
Navštívili jsme za vás	60
Co si přečíst	85

**DOTÝKEJTE SE,
PROSÍM! S. 46**

Kresba – Lucie Martišková

VSTUPE!

Botanická zahrada hl. m. Prahy usiluje o zprostředkovávání úchvatného světa rostlin rozmanitými metodami, jimž je společný důraz na vnímání přírody všemi smysly, již od roku 1996. Snaha otevřít zahradu opravdu široké veřejnosti, bez ohledu na případné specifické potřeby návštěvníků, dnes představuje rozsáhlý systém aktivit a návštěvnických služeb, který zahradu přetváří na příjemný a inspirativní prostor bez bariér.

Přelom na poli výše zmíněných aktivit znamenal rok 2012, kdy zahrada hostila mezinárodní konferenci BGCI (Botanic Gardens Conservation International), které předcházela workshop Evropského konsorcia botanických zahrad zaměřený na sociální roli botanických zahrad. Zde jsme prezentovali naše dlouhodobé zkušenosti s návštěvníky se specifickými potřebami. Projekt zaujal kolegy z celé Evropy a byli jsme vyzváni ke sdílení našich pro ně překvapivých zkušeností prostřednictvím případové studie publikované na webových stránkách BGCI. Odtud zbýval už jen krok k vytvoření mezinárodního týmu, v němž jsme nejen sdíleli naše zkušenosti, ale zároveň je společně posouvali dál. Vznikl projekt se symbolickým názvem Botanical Garden: COME IN! VSTUPE! KOM IN! WEJDŹ! GYERE BE! financovaný v rámci programu Evropské unie Erasmus+. Díky partnerským organizacím, nasazení, energii a zaujetí našich milých kolegů a přátel z Botanické zahrady Univerzity A. Mickiewicze v Poznani, Botanické zahrady Göteborg a Maďarské asociace arboret a botanických zahrad se nám během tříleté společné práce podařilo přivést na svět zejména putovní výstavu a předkládanou metodiku.

Přejeme si, aby tato publikace byla nejen zajímavým čtením, ale také praktickou pomůckou na cestě zpřístupňování botanických zahrad a dalších kulturních a vzdělávacích institucí nejširší veřejnosti, včetně návštěvníků se specifickými potřebami.

Jarmila Skružná
manažerka projektu
Botanická zahrada hl. m. Prahy

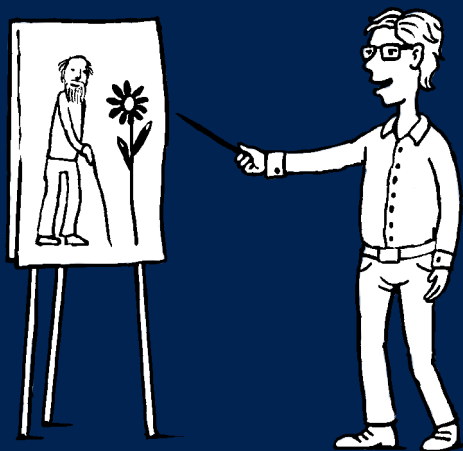

Trvalkový záhon
v Botanické zahradě hl. m. Prahy, CZ; PH

JAK PRACOVAT S METODIKOU

Botanické zahrady v současném světě čelící globálnímu zániku biodiverzity i dalším celosvětovým problémům mohou nabídnout svůj vědecký i metodický potenciál ke zvyšování vlivu na nejširší veřejnost. Zahrady by měly posilovat vztah návštěvníků k zodpovědnému přístupu k životu, životnímu prostředí i přírodě jako takové. Botanické zahrady mají tu výhodu, že rostliny samy o sobě poskytují smyslově bohaté zážitky. Už ze své podstaty jsou skvělým základem pro vytvoření oázy přírodního prostředí v městském, od vlastní přírody odtrženém prostředí. V této oblasti se snažíme aktivně nabízet rovnost příležitostí a zážitků opravdu všem.

Metodika vznikla v rámci mezinárodního projektu programu Erasmus+ financovaného Evropskou unií a je výsledkem spolupráce botanických zahrad v Praze, Poznani a Göteborgu a Maďarské asociace arboret a botanických zahrad. Publikace si klade za cíl být praktickou příručkou, která může poskytnout inspiraci zájemcům z řad edukátorů v botanických zahradách, centrech ekologické výchovy i v dalších institucích. Je zaměřena na zvyšování jejich přístupnosti nejširší veřejnosti s využitím inovativních metod práce a vnímání přírody všemi smysly.

Metodika je rozdělena do šesti kapitol, které na sebe logicky navazují, a umožňují tak čtenáři lepší orientaci v problematice zpřístupnění zahrad a arboret návštěvníkům se specifickými potřebami (dále NSP).

První část je věnována jednotlivým skupinám návštěvníků a jejich specifickým potřebám. Pochopení různorodosti návštěvnického spektra je zásadní při řešení přístupnosti zahrad i dalších institucí.

Následující kapitola poskytuje přehled bariér, kterým návštěvníci čelí před nebo při vlastní návštěvě. Nabízí možnosti řešení při jejich odstraňování nebo překonávání. Cílem kapitoly je zejména rozpoznání těchto bariér, což je první podstatný krok pro zpřístupnění. K tomu může čtenář využít nejen analýzy v metodice, ale i online dotazníku, díky kterému je možné bariéry vlastní instituce pojmenovat.

Podstatnou a pro uživatele praktickou část publikace tvoří příklady dobré praxe. Přinášejí inspiraci pro nabídku služeb, řešení problematických situací i plánování aktivit pro nejširší návštěvnickou veřejnost. Kapitola přibližuje inspirativní místa ve všech partnerských zemích. Je to výsledek práce členů mezinárodního projektového týmu, kteří dané instituce navštívili nebo s nimi spolupracují. Kapitola si, podobně jako všechny předchozí, neklade za cíl podat vyčerpávající přehled o všech dostupných službách či inspirativních institucích pracujících s NSP, ale je výběrem příkladů dobré praxe a netradičních řešení. První podkapitola je věnována vybraným službám v jednotlivých partnerských zemích, které umožňují lepší přístupnost zahrad. Další část je věnována zajímavým aktivitám určeným nejen NSP. Na závěr je uveden výběr inspirativních míst z jednotlivých zemí.

Metodiku uzavírá soupis inspirativních zdrojů, odkazy na zajímavé webové stránky či publikace v národních jazycích partnerských zemí i v angličtině.

Na tištěnou verzi metodiky navazuje rozšířená online verze přístupná z projektového webu garden-comein.com. Nabízí podrobnější, již zmíněný

formulář analýzy bariér i kompletní podklady pro realizaci výstavy pro všechny smysly Nikdy nejsi sám aneb Tajemství symbiózy. Ta proběhla za účasti všech partnerských organizací v roce 2018 a byla také prezentována na mezinárodní konferenci Botanická zahrada: Zelený svět pro všechny! v polské Poznani v červnu 2019. Naleznete zde již hotové texty, popisky, fotografie i popisy jednotlivých exponátů výstavy, včetně manuálu, jak při přípravě postupovat.

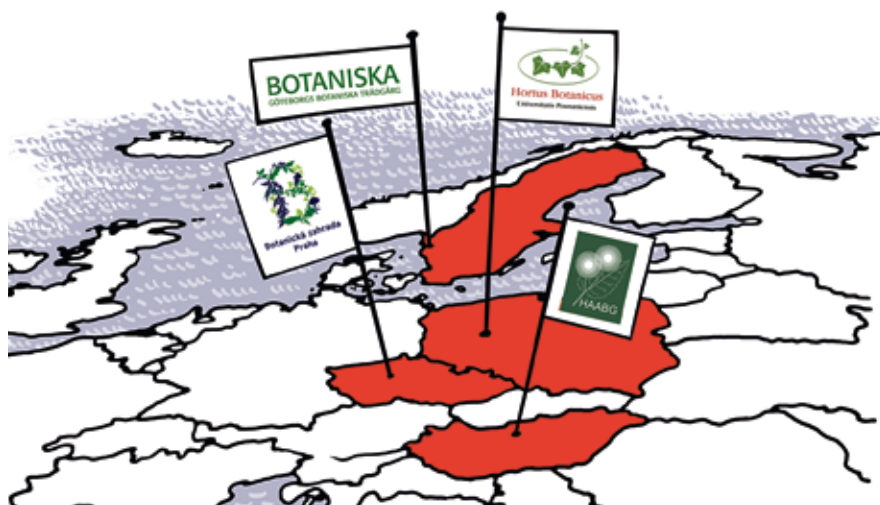
Metodická příručka chce přispět ke zpřístupnění zahrad nejširší návštěvnické veřejnosti. Může sloužit nejen jako vodítko, ale také jako odrazový můstek pro vznik nových metod a přístupů k vnímání přírody všemi smysly a pro tvorbu originálních aktivit určených nejen návštěvníkům se specifickými potřebami.

**SLEDUJTE NÁS ONLINE!
GARDEN-COMEIN.COM**

JE TO VŠUDE STEJNÉ?

Jednou z prvních společných aktivit v rámci projektu bylo zmapování problematiky přístupnosti a následné srovnání situace ve všech partnerských zemích. V příložené tabulce, která neaspíruje na vyčerpávající přehled, předkládáme informace o přístupnosti jednotlivých partnerských institucí návštěvníkům se specifickými potřebami a přehled, jaké mají tyto osoby v příslušných zemích možnosti podpory a vzdělávání.

Projektový tým připravuje výstavu pro všechny smysly; JŠ

NAŠI NÁVŠTĚVNÍCI

Botanické zahrady navštěvují nejen běžní návštěvníci, ale také lidé se specifickými potřebami, pro které bývá v areálu mnoho bariér. Abychom se mohli podrobně věnovat odstraňování překážek, je potřeba si nejprve návštěvníky zahrad rozdělit do skupin podle specifických potřeb (druhu znevýhodnění). Tyto skupiny neberme jako přesně ohrazené a jasně definované, důvody znevýhodnění se samozřejmě často překrývají nebo se objevují společně a násobí.

Forma návštěvy (individuální/skupinová) je důležitým aspektem, který je nutno vzít na vědomí. V každém případě se snažíme návštěvníkům umožnit svobodný pohyb po areálu s přihlédnutím k jeho specifickým potřebám. U individuálních návštěv se jedná o rodinné skupiny různého složení (rodiče s kočárky, jednotlivci různého věku a senioři). Pro tuto skupinu platí, že přišla za odpočinkem, relaxací nebo sebevzděláváním. Při předávání informací klademe důraz na interaktivitu a neformálnost. Organizované skupiny (školy a zájmové útvary) představují velmi odlišnou formu návštěvy, která má rovněž svá specifika.

Rodinné skupiny

Zvláštností této skupiny je mezigenerační komunikace. Jiné nastavení pozorujeme u tzv. nukleární rodiny (rodič/rodiče a děti), než u širší rodiny, ve které se uplatňují vícevrstvé příbuzenské vztahy, nebo u skupiny rozšířené o přátele či známé.

Na první pohled je patrné, že předkládání informací pro věkově různorodou skupinu je složité. Aby se zachoval princip uplatňovaný ve většině rodin (dospělý = učitel vs. dítě = žák), měli bychom informace podávat ve srozumitelné a často i zjednodušené formě, aby jim rozuměli všichni. Společné sdílení prožitku je velmi důležité, návštěva nesmí nudit nebo příliš přetěžovat a unavovat. Proto je vhodné, aby se komunikace i expoziční prvky přizpůsobovaly i nejmladšímu členu rodiny.

Praxe:

Komfort

- dostatek odpočinkových míst, toalet, občerstvení

Nonverbální komunikace

Psané informace

- co nejjednodušší
- důležité údaje (z pohledu návštěvníka, nikoliv z pohledu botanického odborníka)
- texty zvýrazněné velikostí písma, barevností, tučností a používání např. kurzívy
- doplněné jednoduchými náčrtky nebo srozumitelnými ilustracemi

Kresby na informačních panelech

- použít tam, kde by k vysvětlení problému byl zapotřebí dlouhý text
- možnost použití komiksu nebo stylizovaných kreseb
- barevné ilustrace tam, kde přispívají k pochopení nebo zapamatování

Modely (případně sochy)

- nadživotní velikost, zvýraznění podstatných detailů
- vhodné je pro názornost umožnit doteky
- použití příjemných materiálů umocní prožitek

Verbální komunikace

- komunikaci přizpůsobíme nejmladšímu členu rodiny
často se obracíme na nejmladšího člena, získáváme jeho pozornost
- mluvíme pomaleji, než je běžná hovorová mluva
- používáme srozumitelné výrazy
- hovoříme vždy směrem k návštěvníkům

Rodiče s kočárky nebo s malými dětmi

Tato skupina návštěvníků přichází do zahrad za odpočinkem, setkáváním, pohodou a klidem, mají samostatné nároky na prostor a informace. Vstřebávání botanických informací je jakousi nadstavbou. Pro návštěvu rodičů s kočárky

je důležitá především tzv. návštěvnická obslužnost a zázemí pro celodenní návštěvu.

Praxe:

Komfort

- lavičky, lehátka, zápujčky piknikových dek
- jednoduchá navigace k místům zájmu
(významné expoziční prvky, toalety, místa určená k odpočinku, občerstvení)
- toalety s přebalovacími pulty, pitná voda i v areálu
- možnost pohybovat se po trávnicích (alespoň částečně)
- výsadba obecně známých rostlin (užitkových a okrasných), které jsou běžně laikům známé

Malí návštěvníci ocení možnost blízkého kontaktu se známými rostlinami – rýžoviště v Eden Project, UK; KL

Senioři

U většiny lidí ve vyšším věku můžeme pozorovat zhoršení smyslového vnímání (zraku, sluchu), a tím nastává i ztížená komunikace. Často se zhoršuje paměť a také schopnost přijímání nových informací. Na druhou stranu je většina seniorů aktivní, tvořivá a má smysl pro sociální inteligenci. Význam rodiny s věkem stoupá

a role prarodiče je pro seniory důležitá. V neposlední řadě mohou mít problémy s pohyblivostí a rychleji nastupující únavou.

Praxe:

Komfort

- bezbariérový přístup, schůdné cesty s minimem terénních nerovností a jiných překážek
- snadno přístupná odpočinková místa, zastínění

Nonverbální komunikace

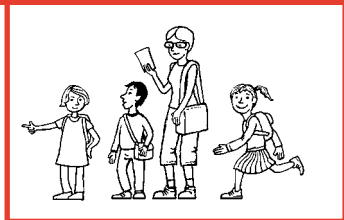
- psané, kreslené a trojrozměrné informace – stejná hlediska jako u rodin s dětmi
- umístění informací v dosažitelné vzdálenosti a výšce (přístup a čitelnost)
- přehledný, viditelný a srozumitelný navigační systém

Verbální komunikace

- slovní doprovod – stejná hlediska jako u rodin s dětmi
- poskytneme delší reakční čas
- mluvíme zřetelně, konkrétně, srozumitelně, pomalu, jednoduše
- ohled na fyzický stav

Příjemný výhled z lavičky v Botanické zahradě hl. m. Prahy, CZ; AB

Organizované skupiny (školy, zájmové spolky atd.)

Výhodou organizovaných skupin je buď stejný věk (školy, dětské zájmové kroužky), nebo kombinované věkové složení, ale stejný zájem.

Školní skupiny jsou vedeny pedagogem, vychovatelem, případně jiným doprovodem. Na začátku exkurze/programu se u pedagoga informujeme o specifikách skupiny (míra pozornosti, úroveň znalostí atd.).

Praxe:

Nonverbální komunikace

- zařazujeme smyslové vnímání

Verbální komunikace

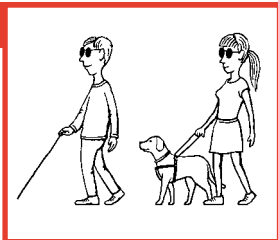
- obracíme se na žáky, ne na pedagoga
- mluvíme běžnou rychlostí, ale zřetelně
- vyvarujeme se přílišné odbornosti, používáme známé termíny
- podáváme jen nejdůležitější informace (pozor na porozumění tématu)
- zpětná vazba jednoduchými otázkami

Zájmové skupiny mohou mít v některých případech hlubší znalosti, což pro průvodce znamená větší nároky na odbornou přípravu. Zásady komunikace jsou stejné jako u školních skupin, při výkladu se obracíme na všechny věkové skupiny.

*Program pro školu
ve skleníku Fata Morgana,
Botanická zahrada hl. m. Prahy,
CZ; EV*

Zrakové znevýhodnění

Skupina lidí se zrakovým znevýhodněním je velmi různorodá. Zahrnuje návštěvníky slabozraké (různý stupeň) i zcela nevidomé. Pro komunikaci je důležité znát, zda je člověk nevidomý od narození, nebo vadu získal v průběhu života a má zachované představy např. o barvách, velikostech nebo

tvarech. Nevidomým nahrazují vidění ostatní smysly, především sluch a hmat, případně čich. Při poznávání postupují od detailu k celku, tedy zcela opačně než vidoucí. Tento celek může být z našeho vizuálního pohledu neúplný.

Návštěvníci se zrakovým znevýhodněním se mohou pohybovat po zahradě s rodinou, s osobním průvodcem nebo se skupinou. Doprovod jim usnadní pohyb a zprostředkuje informace. Samostatně pohybující se návštěvníků s poruchou zraku přichází do zahrady minimum, většinou s vodícím psem.

všechny z této skupiny musí být procházka bezpečná, příjemná a pokud možno plnohodnotná. Informace, které chceme této skupině předat, musejí být patřičně vzhledově přizpůsobeny a vhodně umístěny.

Praxe:

Komfort

- stejné principy jako u všech předchozích skupin

Nonverbální komunikace

(cedulky, panely, směrovky, orientace a navigace)

- umístění – blízko okraje cesty, nejlépe v těsné blízkosti obručníku
- výška základní informační cedulky (A4) nad terénem cca od 60 do 80 cm
- sklon cedulky od 45 do 60° – musí se pohodlně číst i v Braillově písmu
- upozornění, kde najít informace – např. změnou povrchu cesty
- informace srozumitelné, výstižné, krátké
- hojné využití plastik a modelů
- velikost – cedule větších rozměrů dosažitelné rukama
- tištěné či kreslené informace větší, se silnými konturami
- orientační systém srozumitelný (piktogramy), co nejjednodušší

Verbální komunikace

- i zde platí obecné zásady z předchozích bodů
- při příchodu k nevidomému se ho lehce dotkneme a představíme se
- mluvíme s nevidomým, ne s průvodcem
- komentujeme vše, co budeme dělat
- slova „tady“ a „tam“, „pozor“, „tam ne“ používáme pouze s jasným vysvětlením
- používáme vhodně trojrozměrné předměty, pokud možno tvarově a velikostně různorodé
- postupujeme od detailu k celku (obráceně, než je tomu u vidoucích)
- při výkladu je vhodné znát, zda je zrakové znevýhodnění vrozené, nebo získané – nebojme se zeptat
- k popisu předmětu využíváme přirovnání ke známým věcem (např. dlouhý jako vaše předloktí)
- při programu v místnosti je důležitá intenzita světla a barevnost prostředí
- popis prostoru, kde se předměty nalézají – „před vámi na pravé straně stolu“
- nemusíme se bát používat slova „podívat se“, „kouknout“, „prohlédnout si“

Zvukový popis / Audio Description (AD)

Školení průvodci mohou návštěvníkům s poruchou zraku zprostředkovat zážitek z výstavy nebo prohlídky pomocí podnětných, živých a popisných výrazů. Metoda spočívá v podrobném popisu viděného a přínosná je určitě pro každého návštěvníka.

Sluchové znevýhodnění

Obdobně jako lidé s poruchou zraku, ani sluchově znevýhodnění nejsou homogenní skupinou. Patří mezi ně lidé neslyšící od narození, ohluchlí v průběhu života, osoby se zbytky sluchu nebo nedoslýchaví. Botanické zahrady navštěvují samostatně (případně s rodinou), nebo ve skupinách (dětských – školy nebo smíšených – různá uskupení a zájmové skupiny). Specifika verbální i nonverbální komunikace mohou vyplývat ze snížené schopnosti porozumění komplikovanému textu.

Praxe:

Nonverbální komunikace

- jednoduché formulace v tištěných textech

Verbální komunikace

- musíme stát vždy čelem, aby bylo vidět na ústa
- navážeme oční kontakt
- mluvíme přirozeně, přiměřeně hlasitě, nekřičíme
- zřetelně artikulujeme, důraz na tempo, výslovnost a pohyb rtů
- přiměřeně používáme gesta a výrazů obličeje, případně pantomimu
- mluví vždy jen jeden člověk, při mluvení nechodíme
- při využití tlumočnicků do znakové řeči se obracíme na návštěvníky, ne na tlumočnicka
- při tlumočení dochází ke skluzu výkladu, je potřeba dělat pauzy

*Zvukový průvodce
obohacuje nejen návštěvníky
se specifickými potřebami,
Botanická zahrada
hl. m. Prahy, CZ; JS*

Omezení v oblasti intelektu a psychiky

Do botanické zahrady přicházejí také mentálně znevýhodnění lidé, především děti s rodiči nebo ve skupině. Tito lidé mají oslabenou komunikační schopnost především kvůli poruchám porozumění řeči a souvislostí. Přípravu návštěvy usnadníme zveřejněním užitečných informací na webu (fotografie zahrady a jejích prostor, ale také lidí, se kterými se návštěvníci setkají – např. průvodců a edukátorů). Při komunikaci s nimi musíme dbát správných zásad více, než u jiných znevýhodnění. I tentokrát lze jen doporučit, aby přípravě programu předcházelo seznámení s potřebami účastníků, s rozsahem jejich mentálního znevýhodnění i s jeho případnými navazujícími projevy. Při realizaci můžeme využít alternativních forem poznávání (fotografování, sběrové krabičky na přírodniny). A hlavně – komunikace s lidmi s omezením v oblasti intelektu a psychiky se nebojme!

Praxe:

Verbální komunikace

- mluvíme v jednoduchých větách
- často se dotazujeme na porozumění
- používáme pomůcky k zapojení hmatu, sluchu a dalších smyslů
- střídáme větší soustředění s relaxací nebo jinou méně náročnou činností

Program pro skupinu návštěvníků s omezením intelektu, Zoo Praha, CZ; AIV

Blízký kontakt se živým zvířetem či rostlinou umocňuje zážitek z návštěvy; AIV

Lidé s neuropsychiatrickými poruchami

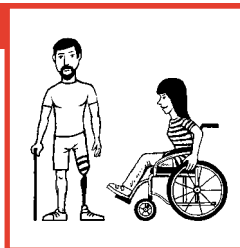
Problematika neuropsychiatrických poruch je velmi rozsáhlá, patří mezi ně např. autismus, ADHD či Tourettův syndrom.

Nabízíme několik tipů, které mohou návštěvníkům s těmito poruchami návštěvu výrazně usnadnit.

Praxe:

Verbální komunikace

- představením programu či prohlídky navodíme pocit bezpečí a pohodlí
- vytvoříme tiché a klidné prostředí, organizujeme skupiny v časech, kdy v zahradě není rušno
- mluvíme v jednoduchých větách
- používáme pomůcky k zapojení hmatu, sluchu a dalších smyslů
- střídáme dobu s velkým soustředěním s relaxací nebo jinou méně náročnou činností

Pohybové znevýhodnění

Vozíčkáře, osoby s berlemi a jinými pomůckami pro snadnější pohyb, chronicky nemocné (např. kardiovaskulární onemocnění) a zdravotně oslabené – ty všechny řadíme do skupiny pohybově znevýhodněných návštěvníků. Pro zajištění možnosti samostatného pohybu je důležitá bezbariérovost návštěvnických cest. Není-li to možné všude a bezbariérově je upravená jen část areálu, je nutné ji výrazně označit a uvést v navigačním systému. Při uvádění informací pro pohybově znevýhodněné dbáme na to, aby se nestaly překážkou pro návštěvníka s jiným omezením (např. s poruchou zraku).

Zaměstnanec Maďarského informačního a výzkumného centra pro inkluzivní design testuje přístupnost, HU; UDIRC

Praxe:

Komfort

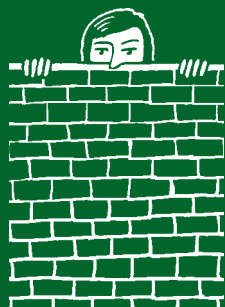
- bezbariérový přístup, schůdné cesty s minimem schodů a jiných terénních nerovností
- snadno přístupná odpočinková místa
- vyvýšené záhony snadno přístupné (nejen) vozíčkářům
- možnost zapůjčení různých pomůcek usnadňujících pohyb

Nonverbální komunikace

- v terénu vyznačená neschůdná a nepřístupná místa – informace dostupné i před návštěvou zahrady
- navigační systém s vyznačenými alternativními cestami
- cedulky u rostlin umístěné výš (viditelné z vozíku, nepohodlné ohýbání atd.)
- přístup k haptickým prvkům pro vozíčkáře (umístění blízko obrubníku)

Závěrem – obecné zásady komunikace

- zaujmeme rovnocenný postoj, zachovááme lidskou důstojnost
- obracíme se přímo na návštěvníky
- komunikujeme přiměřeně věku
- průvodce musí být dobře vidět a slyšet (i u zrakově a sluchově znevýhodněných)
- mluvíme zřetelně, konkrétně, srozumitelně, pomalu, jednoduše
- přizpůsobíme se tempu návštěvníků
- podáváme jen nejdůležitější informace (pozor na porozumění tématu)
- zpětná vazba (jednoduchými) otázkami
- poskytneme přiměřený reakční čas
- zapojíme více smyslů
- umožníme, aby návštěvníci zvládali co nejvíc sami

BARIÉRY V ZAHRADÁCH

Problematika přístupnosti botanických zahrad a arboret souvisí s existencí či, v lepším případě, absencí návštěvnických bariér. Překážky znesnadňují návštěvníkům vstup a pohyb po areálu nebo je předem od návštěvy zcela odrazují. První bariérou může být nedostatek dostupných informací před plánovanou návštěvou!

Některé bariéry jsou očividné a dobře známé (např. terén, schody, nerovné, nezpevněné a úzké cesty), zatímco jiné jsou méně patrné (např. chybějící informace, příliš vysoké vstupné, nedostatek posezení, toalet). Záleží také na povaze bariér, na jejich individuálním vnímání a citlivosti návštěvníků k nim. Některé prvky vyhodnocené jako překážky mohou být pro druhého schůdnější než jiná varianta (např. schody jsou bariérou pro vozíčkáře, senioři je však upřednostní oproti rampě). Některé bariéry se vzájemně umocňují (např. nezpevněný povrch ve svahu).

Nad bariérami a přístupností zahrady je nutné hodně přemýšlet. Překvapivě i velmi malé změny mohou někdy významně zvýšit přístupnost a celou návštěvu zpříjemnit.

Posuzování přístupnosti zahrady je kontinuální proces:

- postupem času se horší kvalita cest, značení, manipulovatelnost dveří atd. – pravidelná kontrola a údržba jsou nezbytnou součástí procesu zpřístupnění
- sezónní změny mohou také zhoršit přístupnost, např. zledovatělé a rozbředlé povrchy cest
- dočasné překážky: stavby či složený materiál mohou výrazně ovlivnit přístupnost, nutné je komunikovat s návštěvníky a co nejdříve je odstranit

Segregace a izolování některých skupin návštěvníků: tradiční způsoby, jak zvýšit přístupnost zahrady návštěvníkům se specifickými potřebami, byly často chybné – např. samostatné smyslové zahrady nebo umístění odděleného vchodu pro osoby se sníženou pohyblivostí mimo hlavní vstupní prostor.

Inkluze lze docílit přístupem, který se opírá o pět základních pilířů (*upraveno dle materiálu English Heritage (2005) Easy Access to Historic Landscapes*):

- **Bezpečnost:** je vždy zásadní podmínkou
- **Jednoduchost:** zahrnuje dostupnost, vstupy, cesty, snadnou orientaci v areálu, přístupnost toalet a odpočinkových míst, jednoduché a srozumitelné informace
- **Komfort:** celá infrastruktura a vybavení (množství toalet, míst k občerstvení a odpočinku, infostánky)
- **Možnost volby:** nabídnutí alternativ programu, tras a různých služeb
- **Rozmanitost:** nová kreativní řešení (vzdělávací programy, školení zaměstnanců)

JAK ODSTRANIT 6 TYPŮ BARIÉR?

1. fyzické bariéry – vnímané jako skutečné překážky pro příjezd, vstup a pohyb po zahradě; přítomnost těchto bariér omezuje legislativa platná v dané zemi

- dostupnost zahrady: komunikace s dopravní společností (blízké zastávky hromadné dopravy, častější a nízkopodlažní spoje), parkoviště poblíž vstupu (pokud ne – odpočinková místa, zapůjčení vozíků) a zajištění parkovacích míst pro invalidy
- jasné značení, dostupný informační a navigační systém: značení parkovišť, toalet a všech dalších klíčových bodů, aktuální informace o otevírací době (uzavírkách) a vstupném, dostupnost informačních materiálů včetně map, údržba značení
- široké cesty a vstupy, zpevněné a rovné povrchy cest: bezbariérové řešení (rozměry i volba materiálů, průchody pro kočárky a vozíky) a následně pravidelná údržba vnitřních komunikací i vstupů (urovnávání povrchu cest, oprava dláždění, odstraňování přesahujících rostlin znesnadňujících průchod)
- řešení přirozené svažitosti terénu: instalace většího počtu odpočinkových míst, případně schody se zábradlím nebo výtah

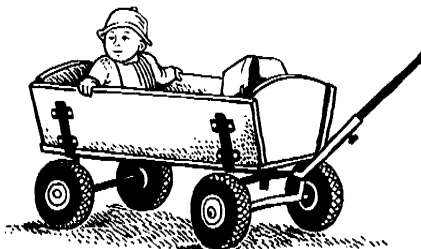
Na dostatek místa pro vozíčkáře bychom měli myslet i v obchůdku, Göteborg, SE; ES

- alternativy ke schodům a turniketům: rampy (pozor na volbu materiálu a údržbu, také vybavit zábradlím), objížďky, průchody pro kočárky a vozíky
- překlenutí větších vzdáleností v rámci areálu: možnost zapůjčení kol, kočárků, vozíků, elektrické vláčky a elektrobusey
- dostatek míst k odpočinku: lavičky, odpočívadla, altány a pergoly (u posezení dbát na přístupnost z cest, pohodlí, instalaci vzhledem k povětrnostním podmínkám i výhledu)

Jízdní kola mohou zpřístupnit i velmi odlehlá místa, zámecký park Veltrusy, CZ; JS

- stravovací komfort: dostupnost občerstvení s možností výběru alternativ – kavárny a restaurace, instalace píték
- dostatek toalet: odpovídající množství, přístupnost, toalety pro invalidy; vybavení přebalovacími pulty

Děti rády překonávají delší vzdálenosti ve vozíku

- prezentace velmi špatně přístupných zahradních prvků (skalka, skleník, zázemí) jinou formou: tištěným materiálem, audiovizuálně v infocentru, na webu

2. smyslové bariéry – zapojení ostatních smyslů je nezbytné pro návštěvníky se specifickými potřebami, velmi přínosné a příjemné je ale i pro širokou návštěvnickou veřejnost

- možnost blízkého kontaktu s rostlinami nebo jinými vystavenými objekty (zapojení hmatu a čichu): výsadby aromatických a hmatově zajímavých rostlin včetně stromů v blízkosti cest, dotykové skulptury a objekty v zahradě; speciální komentované prohlídky, výstavy a workshopy

Aromatické rostliny v bezprostřední blízkosti cest a zvuk vody potěší více smyslů, BZ Göteborg, SE; KL

- značení smyslově nejzajímavějších expozic v rámci navigačního a informačního systému zahrady
- přítomnost varovných vizuálních nebo dotykových značek, dostatečné osvětlení: zvýraznění schodů a nízkých podhledů, dotykové značky varující před nebezpečím, dostatečné osvětlení prostor
- dostatek zvukových podnětů v zahradě: vodní prvky, výsadby bambusů a dalších trav poblíž cest, umístění ptačích budek a krmítek, ozvučení skleníku zvuky tropické přírody

- akustika v budovách: využití mikrofonu při prohlídkách, možnost zapůjčení sluchátek, speciální prohlídky pro skupiny návštěvníků s poruchami sluchu (tlumočnické nebo kompenzační pomůcky)
- zvukový průvodce k zapůjčení

Ozvučné kameny (lito fon) v lesní expozici Botanické zahrady hl. m. Prahy, CZ; KL

3. intelektuální bariéry – znesnadňují získat potřebné a pochopitelné informace (především děti a mládež, osoby s poruchami učení, návštěvníci s poruchou sluchu, cizinci)

- jednoduché a členěné texty doprovázené ilustracemi, fotkami, mapkami a schématy
- srozumitelné texty: vysvětlení pro nejširší laickou veřejnost i za cenu zjednodušení (zachování pravdivosti informace)
- texty přizpůsobené návštěvníkům se specifickými potřebami: informace v různých formátech, dostatečně velká písmena a odsazení, obrázky, využití Braillova písma, zjednodušení textů pro návštěvníky s poruchou sluchu a učení

Příklad dobře řešené informační tabule, Eden Project, UK; KL

- haptické mapy:
na pevných informačních
stojanech i k zapůjčení,
podmínkou pravidelná
údržba
- zvukový průvodce
k zapůjčení
- doplnění informací
formou komentovaných
prohlídek, přednášek
a workshopů

*Zvukový průvodce propojený
s informačním sloupkem
v Botanické zahradě hl. m. Prahy,
CZ; LP*

4. organizační bariéry – vycházejí z koncepce a strategie dané instituce, jsou ovlivněny organizační strukturou zahrady a často mohou být výsledkem nedostatku informací nebo financí

- informovanost a pozitivní přístup zaměstnanců: workshopy založené na vlastní zkušenosti se simulovaným fyzickým omezením (pohyb na vozíku, orientace bez zraku a sluchu)
- dostatek školeného personálu: pravidelná školení zaměstnanců i brigádníků pro práci s návštěvníky se specifickými potřebami
- dostatek brigádníků a dobrovolníků: zapojit pro vyšší komfort návštěvníků – předávání informací všeho druhu, pomoc s navigací, asistence

Bariéry si lépe uvědomíme, pokud zahradu vnímáme jako návštěvníci se specifickými potřebami, Botanická zahrada hl. m. Prahy, CZ; AB

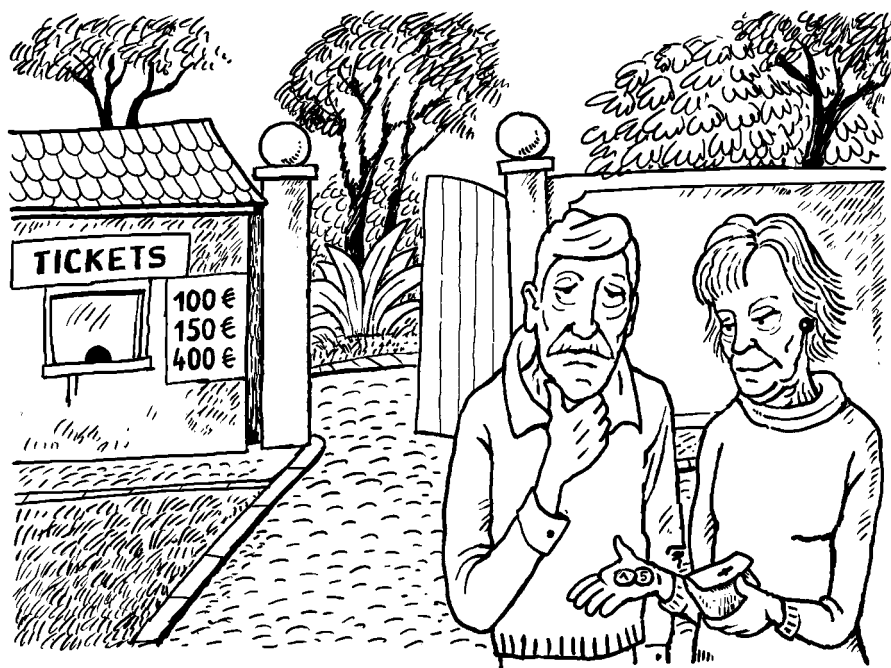
5. sociální a kulturní bariéry – dostatečné a různorodé formy propagace všech informací o zvyšování přístupnosti zahrady

- plně funkční a aktualizovaný web a sociální sítě: dostupnost informací pro plánování návštěvy – podrobný popis přístupnosti celé instituce včetně itinerářů cest a map areálů ke stažení, ideálně v blind friendly verzi

- propagace přístupnosti zahrady prostřednictvím institucí slučujících osoby se specifickými potřebami
- dostatek sdílených informací s místní komunitou: vhodné udržovat vztahy s blízkými školami, domovy seniorů, komunitními centry a spolky sdružujícími osoby se specifickými potřebami
- dostatek brigádníků a dobrovolníků: pro komunikaci zpětné vazby s návštěvníky, sledování návštěvnických zvyklostí, vedení anket a provádění průzkumů

6. finanční bariéry – předražené vstupné a další poplatky mohou návštěvníky odradit od další návštěvy zahrady

- přiměřená výše vstupného: redukované nebo volné vstupné pro ZTP a asistenty, možnost slev oproti předložené jízdence hromadné dopravy
- komentované prohlídky a akce v ceně vstupenky nebo za drobný poplatek
- přiměřená cena občerstvení (možnost výběru)
- ceny za parkování: pro osoby se specifickými potřebami zajistit parkování zdarma v blízkosti areálu, případně bezplatné parkování pro všechny

JAK JE PŘÍSTUPNÁ VAŠE ZAHRADA?

Zahrada, která zajišťuje všem návštěvníkům bezpečný a po všech stránkách příjemný pobyt, může být označována za přátelské prostředí. Inkluzivní přístup, který nevylučuje z návštěvnického spektra osoby se specifickými potřebami, plánuje, rozvíjí a usiluje o co největší otevřenost. Určité skupiny návštěvníků nevylučuje a neodkazuje je do samostatných částí zahrady.

Všichni návštěvníci, bez ohledu na svůj věk, tělesné, smyslové nebo mentální znevýhodnění či současnou společenskou situaci, by se měli po zahradě pohybovat svobodně dle svého rozhodnutí, účastnit se aktivit, které si sami vyberou. Zahrada by pro ně měla být plně přístupným, inspirativním a bezpečným prostředím.

Pokud se zahrada rozhodne zlepšit svou přístupnost, a zvýšit tak nejen svou celkovou návštěvnost, nýbrž i spektrum skupin návštěvníků, doporučujeme posoudit stávající situaci pomocí jednoduché analýzy. Jedná se o užitečný nástroj, díky kterému si uvědomíme a zaznamenáme překážky, jimž mohou návštěvníci v zahradě čelit.

Trvalkový záhon v Botanické zahradě hl. m. Prahy, CZ; PH

KDO ANALÝZU PROVEDE?

- 1. Zaměstnanci botanické zahrady**, ideálně malá skupina tvořená osobami z různých pozic a oddělení (např. edukátor, zahradník, technik, zaměstnanec oddělení styku s veřejností)
- 2. Dobrovolníci z řad návštěvníků se specifickými potřebami**; možné oslovit individuální návštěvníky z konkrétních skupin (senioři, mladé rodiny s kočárky) nebo využít organizovanou skupinu (speciální školy, komunitní centra, domov seniorů)
- 3. Brigádníci** – pomoc s průzkumem návštěvnických zvyklostí a získání zpětné vazby od návštěvníků (např. formou anket)

JAKÝCH PŘEKÁŽEK SI VŠÍMÁME?

Posouzení se netýká pouze běžně vnímaných fyzických bariér, nýbrž i nehmotných kritérií, jakými jsou například nedostupné informace, služby, nabídka programu či poplatky za vstup a parkování.

JAKÉ ČÁSTI ZAHRADY ZAHRNEME?

Posuzujeme všechny části zahrady, které jsou určeny návštěvníkům.

JAKÝ ČASOVÝ ÚSEK POSUZUJEME?

Zahrneme období od plánování návštěvy zahrady (získání potřebných informací), přes dopravu a pohyb v zahradě, až po její bezpečné opuštění.

ZAMYSLETE SE NAD NÁSLEDUJÍCÍM OKRUHEM OTÁZEK A UDĚLEJTE SI PŘEDSTAVU O TOM, JAK SI NA TOM VAŠE ZAHRADA S PŘÍSTUPNOSTÍ STOJÍ.

Pro podrobnější zhodnocení využijte formulář dotazníku o přístupnosti – ke stažení na:

garden-comein.com/outputs/io1-methodology

-
- ☐ Jsou informace na vašem webu a sociálních sítích snadno dostupné, přehledné a pravidelně aktualizované?
 - ☐ Využíváte na svém webu speciálních formátů pro návštěvníky se specifickými potřebami?
 - ☐ Uvádíte na svém webu podrobné itineráře cest, nabízíte mapy ke stažení?
 - ☐ Je vaše zahrada dobře dostupná od zastávek hromadné dopravy? Pokud ne, můžete něco udělat pro zlepšení situace?
 - ☐ Je zajištěno snadné parkování v blízkosti zahrady, s dostatečnou kapacitou a vyhrazenými místy pro ZTP dle platné legislativy?
 - ☐ Používáte jasné značení a je navigační systém srozumitelný a funkční? Používáte různé formáty, např. Braillovo písmo? Podléhá značení pravidelné údržbě a kontrole?
 - ☐ Jsou zaměstnanci přicházející do styku s veřejností pravidelně školeni pro jednání s návštěvníky se specifickými potřebami?
 - ☐ Má vaše zahrada dostatek ochotného personálu (zaměstnanců, brigádníků), kteří mohou návštěvníkům v případě potřeby poradit, předat informace, asistovat?
 - ☐ Jsou vstupní brány a prostory dostatečně široké a funkční, cesty zpevněné a schůdné/sjízdné? Podléhají vstupy a cesty pravidelné kontrole a údržbě?
 - ☐ Nabízíte možnost volby návštěvnických tras? Jsou k dispozici průchody pro vozíky/kočárky a objížd'ky špatně průchodných míst?
 - ☐ Jsou texty informačního systému jednoduché, členěné a dobře čitelné? Jsou doplněny o fotky, obrázky a mapy? Podléhají cedule pravidelné kontrole a údržbě?
 - ☐ Využívá váš informační systém speciálních formátů pro osoby se specifickými potřebami (např. Braillovo písmo, zjednodušené texty, cizojazyčné verze)?
 - ☐ Je v areálu dostatek dobře dostupných a bezbariérových toalet? Jsou toalety vybaveny přebalovacími pulty?
 - ☐ Je možné se ve vaší zahradě občerstvit? Jsou zde umístěna pítka? Mají návštěvníci možnost výběru z různých alternativ občerstvení (forma i cena)?

- ☐ Je v zahradě umístěno dostatečné množství snadno přístupných odpočinkových míst a přístřešků? Jsou lavičky instalovány s ohledem na rozlehlost areálu a náročnost terénu?
- ☐ Snažíte se technicky překlenout terénní nerovnosti v zahradě (schody vs. rampa, výtah)?
- ☐ Seznamujete návštěvníky s nedostupnými či jen špatně přístupnými místy alternativním způsobem (např. letáky, na webu, audiovizuální projekci v infocentru)?
- ☐ Zapůjčujete návštěvníkům k překonání větších vzdáleností vozíky či kola nebo zajišťujete hromadnou formu dopravy (elektrobus, vláček)? Mohou malé děti v areálu využívat odrážedla, koloběžky?
- ☐ Nabízí vaše zahrada k zapůjčení audioprůvodce a hmatové plány areálů? Disponujete popisky v Braillově písmu? Dbáte na kvalitní osvětlení vnitřních prostor?
- ☐ Je možné zapůjčit si v zahradě naslouchátka či další pomůcky pro osoby s poruchou sluchu? Mají budovy vyhovující akustiku? Používáte při akcích kvalitní ozvučení?
- ☐ Snažíte se, aby byly expozice ve vaší zahradě hmatově, čichově a sluchově zajímavé? Je možno se vybraných rostlin a instalovaných objektů dotýkat?
- ☐ Předáváte návštěvníkům zážitky a informace všemi smysly? Pořádáte v tomto duchu výstavy, přednášky, workshopy či komentovaná provázení? Jsou k výběru různé varianty pro různé skupiny návštěvníků?
- ☐ Nabízíte možnosti sníženého vstupného pro různé skupiny návštěvníků?
- ☐ Spolupracujete se školami, komunitními centry, institucemi slučujícími osoby se specifickými potřebami a cestovními kanceláři?
- ☐ Komunikujete okamžitě změny v omezení přístupnosti zahrady všemi dostupnými prostředky (přímo v zahradě, na webu a sociálních sítích)?

*Komentované prohlídky
přibližují zahradu návštěvníkům,
Botanická zahrada hl. m. Prahy,
CZ; PBG*

INSPIRUJTE SE

V této kapitole chceme představit výběr inspirativních služeb, institucí a aktivit, které fungují v partnerských zemích projektu (České republice, Švédsku, Polsku a Maďarsku), a které mohou sloužit jako inspirace pro obdobné aktivity i v jiných státech nebo přímo v konkrétní zahradě či arboretu. Naším cílem není vytvořit ucelený a kompletní přehled. Takový seznam by byl opravdu dlouhý a obsáhlý. Předkládáme pouze takové, které mají souvislost s botanickými zahradami a arborety, anebo mají potenciál být využity v institucích představujících rozmanitost přírody.

ZAMĚŘENO NA PŘÍSTUPNOST

Bez mapy a buzoly

botanicka.cz

INFORMAČNÍ SYSTÉM
BOTANICKÉ ZAHRADY
HL. M. PRAHY

V Botanické zahradě hl. m. Prahy byl vybudován orientační a informační systém nejen pro zrakově znevýhodněné návštěvníky. První část systému se v zahradě objevila již v roce 2008, kdy bylo ve venkovní expozici instalováno celkem 15 informačních sloupků k vybraným zajímavým rostlinám. Od roku 2010 je používán inovovaný a vzhledově přívětivější systém.

V areálu zahrady je umístěno 87 dřevěných sloupků s označením a popisem zajímavých přírodnin (především rostlin) v černotisku i Braillově písmu. Sloupky jsou vybaveny vysílačem, který od 1. dubna do 31. října umožňuje návštěvníkům využít speciální sluchátko, do kterého je přenášen čtený text ze sloupků. Zvuková stopa obsahuje také důležité informace o umístění exponátu a případných nebezpečích, se kterými by se návštěvník mohl setkat. Sluchátko je možné zapůjčit si za vratnou zálohu na pokladnách venkovní expozice. Tento systém tak umožňuje i návštěvníkům se zrakovým znevýhodněním, kteří neovládají Braillovo písmo, získat zajímavé informace. Systém je doplněn o haptickou mapu jižní části areálu zahrady. Mluvená stopa je dostupná v českém i anglickém jazyce, ruský a německý jazyk je dostupný na MP3 přehrávači.

Některé rostlinné exponáty jsou doplněny o zvětšené modely plodů. Jsou vyrobeny z dubového lakovaného dřeva a názorně ukazují plody rostlin, které jsou často velmi malé, pro běžného návštěvníka přehlédnutelné a pro osoby se zrakovým znevýhodněním jinak nedostupné.

I když tento systém již vyžaduje určité technologické vylepšení, stále se jedná o inspirativní způsob, který umožňuje všem návštěvníkům získat zajímavé informace o exponátech botanické zahrady, a to bez využití průvodcovské služby.

*Diskrétní přenos nahrávky ze sloupku
přímo do sluchátek aktivujeme dotykem,
Botanická zahrada hl. m. Prahy, CZ; AB*

Přátelská místa

pratelskamista.cz

Přátelská místa jsou projektem Českého červeného kříže. Jeho cílem je vytvoření národní sítě certifikovaných poskytovatelů služeb (v oblasti ubytování, kultury, zábavy, sportu, stravování atd.), u kterých by měl návštěvník nebo zákazník s nejrůznějšími typy omezení garantován profesionální přístup a kvalitu služeb.

Webové stránky projektu poskytují zájemci přehled o zařízeních, kde provozovatelé budou rozumět případným omezením, pochopí specifické potřeby a budou připraveni vhodně

reagovat a pomoci. Certifikovaná instituce je schopna řešit i nestandardní potřeby a situace s maximálním důrazem na oprávněné požadavky klienta. Ten může od takové instituce očekávat vyšší profesionalitu personálu, kvalitní služby a částečně nebo plně bezbariérové prostředí.

1.-2. křížek = míra bezbariérovosti instituce,
3.-5. křížek = míra proškolení personálu –
jeden = 30 %, dva = 60 %, tři = 100 %

Součástí certifikace jsou i pravidelná školení personálu, během kterých získají účastníci důležité teoretické informace i praktické dovednosti. Pracovníci jsou pak schopni lidem s různými typy znevýhodnění nabídnout služby na vysoké úrovni. Zabrání se tím i vzniku obav, problémů nebo překážek, a to jak na straně poskytovatele, tak i na straně klienta.

Nedílnou součástí certifikace je i logo Přátelských míst, které musí být viditelně umístěno u vstupu do zařízení. Návštěvník pozná rozsah nabízených služeb podle počtu červených křížů, které jsou přidělovány podle míry bezbariérovosti prostor a počtu proškolených pracovníků.

Botanická zahrada hl. m. Prahy splnila požadavky poprvé v roce 2010 a od té doby se snažíme každoročně titul Přátelské místo obhájit. V zahradě jsou proškolení průvodci, pokladní i pracovníci produkce akcí.

Transkript online s.r.o. je sociálně zaměřená firma, jejímž posláním je pomoc s odbouráváním komunikační bariéry klientů. Hlavní činností společnosti je poskytovat služby profesionálního přepisu online. V České republice žije dle odhadů České unie neslyšících až 500 000 osob se sluchovou nedostatečností. Vzhledem k tomu, že většina těchto lidí neovládá znakový jazyk, představuje online přepis přirozený způsob komunikace těchto osob s okolím.

Botanická zahrada hl. m. Prahy se v rámci Týdne komunikace osob se sluchovým postižením v roce 2013 a 2019 přidala k institucím, které chtějí přitáhnout pozornost veřejnosti k problematice sluchového postižení. Ve spolupráci se sdružením Orbi pontes, které Týden komunikace zajišťuje, se uskutečnilo několik prohlídek skleníku Fata Morgana a venkovní expozice botanické zahrady s přepisem na tablet. Průvodce byl vybaven mikrofonom s telefonem, který přenášel jeho hlas vzdálenému přepisovateli. Ten přepisoval sdělované informace do tabletů, které měli návštěvníci zahrady se sluchovým znevýhodněním zapůjčené. Díky této službě byl zážitek z prohlídky botanické zahrady plnohodnotný.

Díky online přepisu se výklad průvodce objevuje přímo na tabletech neslyšících návštěvníků, skleník Fata Morgana, Botanická zahrada hl. m. Prahy, CZ; EV

Databáze přístupnosti TD

t-d.se/en/TD-2

Databáze přístupnosti TD je v současné době jedinou databází ve Švédsku, která poskytuje důležité informace o přístupnosti zdravotnických zařízení, knihoven, hotelů, obytných domů nebo dalších veřejných prostor určených pro běžný život svých obyvatel. Hodnoceny jsou i některé zahrady a parky nebo turistické stezky.

V současné době je zde popsáno 7 254 institucí a jejich počet každoročně stoupá. Stránky jsou dostupné i v anglickém, německém, finském nebo španělském jazyce. Obsahují také informace ve znakovém jazyce, nabízejí možnost poslechu čteného textu. Stránky mají responzivní design, jsou uzpůsobené zobrazení na různých zařízeních.

Tato databáze byla původně vyvinuta ve spolupráci regionu Västra Götaland, Turistickým kolegiem západního Švédska a hnutím pracujícím s osobami se specifickými potřebami s místními firmami. Později byl tento projekt podpořen Výborem pro lidská práva, což umožnilo podstatné rozšíření databáze i o další informace. Databáze TD šíří povědomí o tom, že i malá změna prostředí instituce může zajistit její lepší přístupnost pro široké spektrum osob.

Dostupné informace umožňují ověření fyzické přístupnosti místa před jeho plánovanou návštěvou. Popis instituce je vždy velmi podrobný, aby se návštěvníci mohli sami rozhodnout, zda ji navštíví. Informace se aktualizují každé tři roky.

Jednotlivé instituce a místní úřady jsou zodpovědné za poskytnuté informace, které jsou ověřovány náhodnými kontrolami. Údaje v databázi respektují příslušné právní úpravy dle platné švédské legislativy. Do databáze TD je zapojena i Botanická zahrada v Göteborgu. Návštěvníci se specifickými potřebami mohou tyto údaje využít při plánování návštěvy a pro pohodlný pobyt v zahradě.

Projekt FunkTek

funktek.se

Projekt FunkTek probíhal v Městském muzeu v Göteborgu v letech 2014 až 2017. Jeho hlavním mottem bylo „Muzeum slouží všem, proto by mělo být i všem přístupné.“ Projekt si kladl za cíl změnit proces navrhování, plánování a vytváření výstav tak, aby nová muzea mohla začlenit přístupná řešení již do své výstavby. Hledal postupy, které by vyhovovaly všem.

Muzeum proto v rámci projektu zaměstnalo pracovníky se specifickými potřebami, kteří zkoumali a hodnotili zdejší expozice, komunikaci a výukové aktivity. Díky osobní zkušenosti s vyloučením ze společnosti se těmito pracovníkům podařilo muzeum vylepšit. Na základě jejich poznatků a zjištění bylo upraveno plánování a budování nových expozic tak, aby si návštěvu užil opravdu každý.

Výstupem projektu je i manuál, který v šesti kapitolách shrnuje možnosti, jak zpřístupnit i další instituce. Nechybí ani tipy, jak lépe zpřístupnit jednotlivé expozice, jak vést prohlídky pro veřejnost a jak dosáhnout toho, aby se zpřístupnění instituce stalo společným cílem všech zaměstnanců. Manuál je dostupný pouze ve švédském jazyce a v norském překladu. Na stránkách projektu FunkTek je uveřejněn stručný popis metodiky práce v angličtině. Naleznete zde i kontakt, přes který je možné získat další informace a inspiraci.

FunkTek

FÖR ALLA
SOM VILL GÅ
PÅ MUSEUM

HOME

ABOUT FUNKTEK +

OUR METHOD

FUNKTEK PILOT

BLOG

CONTACT
US!

WHAT WAS
FUNKTEK?

FUNKTEK
BY SIGN
LANGUAGE

Terapeutická zahrada Nadačního fondu autismu v Miškovci

miskolciautista.com, maacraft.org

Terapeutická zahrada byla založena v roce 2013 v rámci projektu Palánta. Cílem bylo vytvořit terapeutickou a užitkovou zahradu, která by pomáhala odbourávat stresové situace a zprostředkovávala smysluplné aktivity pro osoby s autismem nebo mentálním znevýhodněním. Zároveň zde měly vzniknout nové pracovní příležitosti vhodné pro mladé lidi.

Zahradní terapie využívá rostlin a zahradničení ke vzdělávání, k sociální, psychologické i fyzické rehabilitaci a k posílení těla, mysli i duše. Terapeutická zahrada poskytuje vhodný prostor k osobnímu rozvoji a sociální inkluzi osob s autismem. Díky práci v zahradě nalézají lidé možnost pro seberealizaci i pro posílení pocitu vlastní důležitosti bez ohledu na svá omezení.

Zahrada je přístupná pouze pro klienty a pracovníky nadace. Poskytuje denní péči v nadačním centru, je zde možnost terapií pro osoby s různou formou autismu nebo s omezením intelektu. Nabízí informační tabule nabádající k bližšímu pohledu, dotyku nebo očichání (např. různých druhů rostlin).

Nachází se zde množství interaktivních prvků, např. záhony se smyslově zajímavými druhy rostlin, lavičky ze svazků vrb vydávající příjemné zvuky, nebo přístřešky, které nabízejí pocit bezpečí.

Lavička z vrbového proutí; MAF

Maďarské informační a výzkumné centrum pro inkluzivní design

etikkk.hu/in-english

Tato organizace byla založena v roce 2013 Asociací osob s omezením hybnosti v Budapešti, aby pomohla zaměstnavatelům, poskytovatelům služeb a pracovníkům státní správy se zpřístupněním veřejného prostoru. Centrum slouží i jako ukázka produktů a aplikací inkluzivního designu. Velkou výhodou centra je i to, že většinu zaměstnanců tvoří osoby se specifickými potřebami, takže plánovaná zpřístupnění institucí jsou připravována vždy na míru.

Organizace se snaží o přístupnost institucí od samého počátku, řeší dostupnost informací o dané instituci a přístupnost jejích webových stránek. Dále se zabývá bezpečností instituce, navigačním a informačním systémem, dostupností parkovacích míst, výběrem vhodných povrchů cest, přístupností obtížně dostupných míst alternativními stezkami, vhodným návštěvníckým vybavením (lavičky, odpadkové koše, toalety) a dostupností nejdůležitějších expozičních prvků (např. významné dřeviny, vodní plochy, budovy). Centrum také poskytuje poradenství týkající se výstavby bezbariérových hřišť, kde si mohou hrát děti se specifickými potřebami i bez nich společně.

Jedním z úkolů organizace je i navrhování přístupných dětských hřišť; UDIRC

ZÁŽITKY PRO VŠECHNY SMYSLY

Model květu raflézie na výstavě
Nikdy nejsi sám aneb Tajemství symbiózy,
Botanická zahrada hl. m. Prahy, CZ; PF

Dotýkejte se, prosím!

Botanická zahrada hl. m. Prahy organizuje výstavy pro všechny smysly více než 20 let. Tyto výstavy představují nejrůznější témata spojená s botanikou. Zpravidla se konají jednou do roka, trvají dva týdny. Převážná část výstav se odehrála ve výstavním sále botanické zahrady.

Výstavy jsou navrženy tak, aby byly přístupné a atraktivní jak pro běžné návštěvníky, tak pro osoby se specifickými potřebami. Na vystavené předměty je možné sahat, některé exponáty jsou určeny k vnímání dalšími smysly. Exponáty jsou doplněné stručnými popisky v černotisku a Braillově písmu umístěnými na lištách stolů. Výstavu doprovázejí výstižné texty a ilustrační fotografie. Pro zájemce je k dispozici zvukový průvodce s mluveným slovem a doprovodnými zvuky na přenosném přehrávači. Návštěvníci mají možnost zapůjčit si klapky na oči a výstavu si projít bez použití zraku.

Pohled do výstavního prostoru; PF

Příklad všech informačních podkladů z poslední realizované výstavy z roku 2018 Nikdy nejsi sám aneb Tajemství symbiózy naleznete zde:
garden-comein.com/outputs/io2-exhibition

Doporučujeme, abyste se při přípravě výstavy drželi následujících jednoduchých pravidel. Vždy ale mějte na zřeteli hledisko **bezpečnosti**, **komfortu** a co největší **samostatnosti** návštěvníků.

Popisky exponátů v Braillově písmu jsou umístěny na lištách stolů; PBG

Výstavní prostor

- bezbariérový přístup
- přehledná místnost jednoduchého půdorysu bez překážek (sloupy, dveře, prahy, rohy aj.)
- přehledná a logická instalace mobiliáře; ideálně stoly rozmístíme po obvodu místnosti tak, aby na sebe navazovaly a tvořily zřetelnou vodící linku pro snadný pohyb a orientaci
- exponáty ani mobiliář nezasahují a nepřekážejí v trase prohlídky výstavy

Stoly

- stoly s exponáty jsou optimálně 75 cm vysoké
- stoly se zvýšeným okrajem
- pevná přední lišta stolu k umístění popisek exponátů
- exponáty na stolech leží vždy na kontrastním podkladu – papír, deska, koberec; tmavé exponáty na světlejším, světlé na tmavém podkladu
- pod stoly neumísťujeme další exponáty, které by bránily pohybu invalidních vozíků nebo byly překážkou pro zrakově znevýhodněné návštěvníky

Stoly s exponáty na sebe plynule navazují; PBG

**ZVÝŠENÝ OKRAJ STOLU
BRÁNÍ PADÁNÍ EXPONÁTŮ
PŘI PROHLÍŽENÍ.**

Exponáty jsou umístěny na kontrastním podkladu; PBG

TIP: Při instalaci použijte více rozměrů stolů – je důležité myslet jak na praktické, tak estetické hledisko

Informace pro návštěvníky

- tvoříme jednoduché, stručné a přehledně strukturované texty
- umístění textů: texty jsou předkládány na různých úrovních – základní informace na panelech na stěnách, zajímavosti v blízkosti exponátů
- příběh výstavy: propojuje jednotlivé exponáty, důležitá je jeho gradace, návaznost na obecně známé, přiblížení složitějších témat

- velkoformátové fotografie, obrazy, komiksy: vhodně doplňují a zatraktivňují téma výstavy
- popisky: každý hlavní exponát je doplněn stručným a výstižným popiskem v černotisku a Braillově písmu s upozorněním na možná rizika

TIP: pomůckou pro prohlížení ostnitých exponátů je brčko, nevidomí s jeho pomocí cítí tvar a strukturu

- umístění popisek: na vodící liště, v blízkosti exponátu, dobře přilepené
- výměna: ohmatané a poničené popisky je třeba během výstavy nahradit – nutná záloha
- použití velikosti písma a fontu: texty psát bezpatkovým písmem dostatečné velikosti

Exponáty

- počet: maximální počet exponátů je cca 30 kusů (pro návštěvníky se specifickými potřebami je namáhavé udržet déle pozornost a plně se soustředit)
- různorodost: živé exponáty, modely, přírodniny
- bezpečnost: je vždy na prvním místě, a to i před atraktivitou, estetikou i adrenalinem!
- vícesmyslové vnímání: je vhodné zařadit exponáty, které můžeme najednou vnímat více smysly (ochutnat, očichat), neboť tak zprostředkujeme hlubší a trvalejší zážitek
- trvanlivost: pokud mají exponáty omezenou trvanlivost, musíme zajistit jejich pravidelnou výměnu či doplnění
- doplňkové exponáty: jsou v pozadí a dotvářejí atmosféru tématu, slouží jako estetický či funkční doplněk prostoru
- řazení: exponáty je nutné seřadit tak, aby vytvářely tématické skupiny a jejich pořadí není možné během instalace měnit

NEPOČÍTÁME JE MEZI
HLAVNÍCH TŘICET,
NEMAJÍ POPIS
V BRAILLOVÉ PÍSMU

Profesionálně vyrobený model pasti láčkovky s plyšovým kaloněm na výstavě o symbióze; TK

Při výrobě modelů je někdy třeba improvizovat; KL

**POZOR, PÍCHÁ
ŽIVÝ KAKTUS!**

Pomocí brčka si může
nevidomý návštěvník prohlédnout
i pichlavý kaktus; AB

*Součástí výstavy bývají
i živé rostliny; PBG*

**POZOR! NA POŘADÍ
EXPONÁTŮ JE NAVÁZÁN
ZVUKOVÝ PRŮVODCE
VÝSTAVOU**

*Model myrmekodie,
kterou návštěvníci mohli
spatřit i na pozvánce;
PF*

Zvukový průvodce

- obsahuje základní informace předávané návštěvníkům na panelech na zdech a u exponátů, je přístupný i zrakově znevýhodněným návštěvníkům
- vždy obsahuje pokyny týkající se orientace a pohybu v prostoru
- namlouvá ho profesionál nebo zkušený odborník
- komentář doprovázejí vhodné zvuky, případně hudba
- diskrétní poslech: sluchátka, jednoduché ovládání a možnost zavěšení na krk
- zvukového průvodce můžeme doplnit nabídkou klapků na oči, které i běžnému návštěvníkovi umožní zažít výstavu prostřednictvím ostatních smyslů
- při realizaci nahrávky respektujeme u použité hudby či zvuků autorská práva

NA PROHLÍŽENÍ
POTŘEBUJEME
VOLNÉ RUCE!

*Nahráný komentář
doplní i zajímavé zvuky; PBG*

Návštěvnícký servis

- průvodcovská služba: poskytuje asistenci návštěvníkům se specifickými potřebami nebo výklad či komentáře a doporučení, kontroluje stav, umístění a kvalitu exponátů, stará se o vystavené rostliny
- umístění odpadkových košů v blízkosti exponátů k ochutnání
- hygiena: v závěru prohlídky umístit umyvadlo s čistou vodou, mýdlo a ručník; hygienické zásady respektujeme při ochutnávání
- zpětná vazba: návštěvnícká kniha, Pichtův psací stroj pro nevidomé
- POZOR! Speciální vstupné by mohlo některé návštěvníky odradit.

NÁZORY NÁVŠTĚVNÍKŮ
NÁS ZAJÍMAJÍ

Průvodce podává návštěvníkům informace, ale také dohlíží na výstavu; KL

Nevidomí návštěvníci mohou zapsat své dojmy prostřednictvím Pichtova stroje; PBG

Pozvánka

- pro propagaci výstavy využíváme běžných informačních kanálů a sociálních médií
- atraktivitu výstavy zvyšuje originální tištěná pozvánka doplněná o hmatový prvek
- základní informace poskytujeme i v Braillově písmu
- distribuce na základě adresáře organizací spolupracujících s osobami se specifickými potřebami
- školní skupiny: pro velký zájem je vhodné školy zvát samostatně a v dostatečném předstihu

STAČÍ E-MAIL, ŠETŘETE NAŠE LESY

Nechybí ani základní informace v Braillově písmu; PBG

POUŽITÍ RŮZNÝCH MATERIÁLŮ, VÝŘEZ, 3D PRVEK

Pozvánky obsahují i hmatový prvek – zde chodbičky ve zvětšeném stonku myrmekodie; TK

Příprava výstav pro všechny smysly je po organizační stránce náročná. Důvodem je nezvykle široké spektrum nabízených aktivit a služeb, potřeba koordinace průvodcovské služby a realizace zvukového průvodce. Osvědčil se nám následující harmonogram plánování a příprav, který s drobnými úpravami používáme více než 20 let:

JAK TO VŠECHNO STIHNOUT...

**A KDO ZA TO BUDE ZODPOVĚDNÝ?
PRÁCI SI MUSÍME ROZDĚLIT**

6 MĚSÍCŮ PŘED VERNISÁŽÍ (PV)

- VÝBĚR TÉMATU A STANOVENÍ TERMÍNU VÝSTAVY
- OSLOVENÍ EXTERNÍCH SPOLUPRACOVNÍKŮ, SMLOUVY, FINANCE

PRŮBĚŽNĚ - PROPAGACE VÝSTAVY, WEB A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

6-2 MĚSÍCE PV - LITERÁRNÍ REŠERŠE TÉMATU, VÝBĚR FOTOGRAFIÍ

4 MĚSÍCE PV - PŘÍPRAVA POZVÁNKY VE SPOLUPRÁCI S VÝTVARNÍKEM, (ROZMYSLET NÁKLAD; WEBOVÁ VERZE)

3 MĚSÍCE PV - GRAFICKÉ ZPRACOVÁNÍ POZVÁNKY

2 MĚSÍCE PV

- PŘÍBĚH VÝSTAVY (NIT PŘÍBĚHU), VÝBĚR EXPONÁTŮ
- SCÉNÁŘ VÝSTAVY S PŘESNÝM POŘADÍM EXPONÁTŮ
- ROZVRŽENÍ PROSTORU, POČET, VELIKOST A UMÍSTĚNÍ STOLŮ
- ZAJIŠTĚNÍ EXPONÁTŮ, VÝROBA MODELŮ
- PŘÍPRAVA TEXTŮ
- KOREKTURA TEXTŮ NA POZVÁNCE

2 AŽ 1 MĚSÍC PV - ZAJIŠTĚNÍ PRŮVODCŮ

7 TÝDNŮ PV - TISK POZVÁNKY (ČERNOTISK I BRAILLOVO PÍSMO)

6 TÝDNŮ PV - DOPLNĚNÍ INTERAKTIVNÍHO PRVKU NA POZVÁNCE

1 MĚSÍC PV

- ROZESLÁNÍ POZVÁNEK
- JAZYKOVÁ KOREKTURA TEXTŮ
- TISK TEXTŮ, BANNERŮ, FOTOGRAFIÍ
- ODEVZDÁNÍ PODKLADŮ PRO ZVUKOVÉHO PRŮVODCE
- REALIZACE ZVUKOVÉHO PRŮVODCE - EXTERNĚ

14 DNÍ PV

- TISK JMENOVEK V ČERNOTISKU
- TISK JMENOVEK V BRAILLOVĚ PÍSMU

Ukázka
ze scénáře
výstavy; TK

**NESMÍ
PŘEKÁŽET**

Co nás čeká týden před vernisáží výstavy

Kontrola MP3 přehrávačů, baterie

Příprava stolů a dalšího mobiliáře

Instalace exponátů, textů, doprovodných předmětů a hygienického zázemí

Příprava vernisáže – zajištění programu,

občerstvení, rozdělení proslovů

Zajištění fotografa

TIP: Nezapomeňte poděkovat všem kolegům,
spolupracovníkům a podporovatelům!

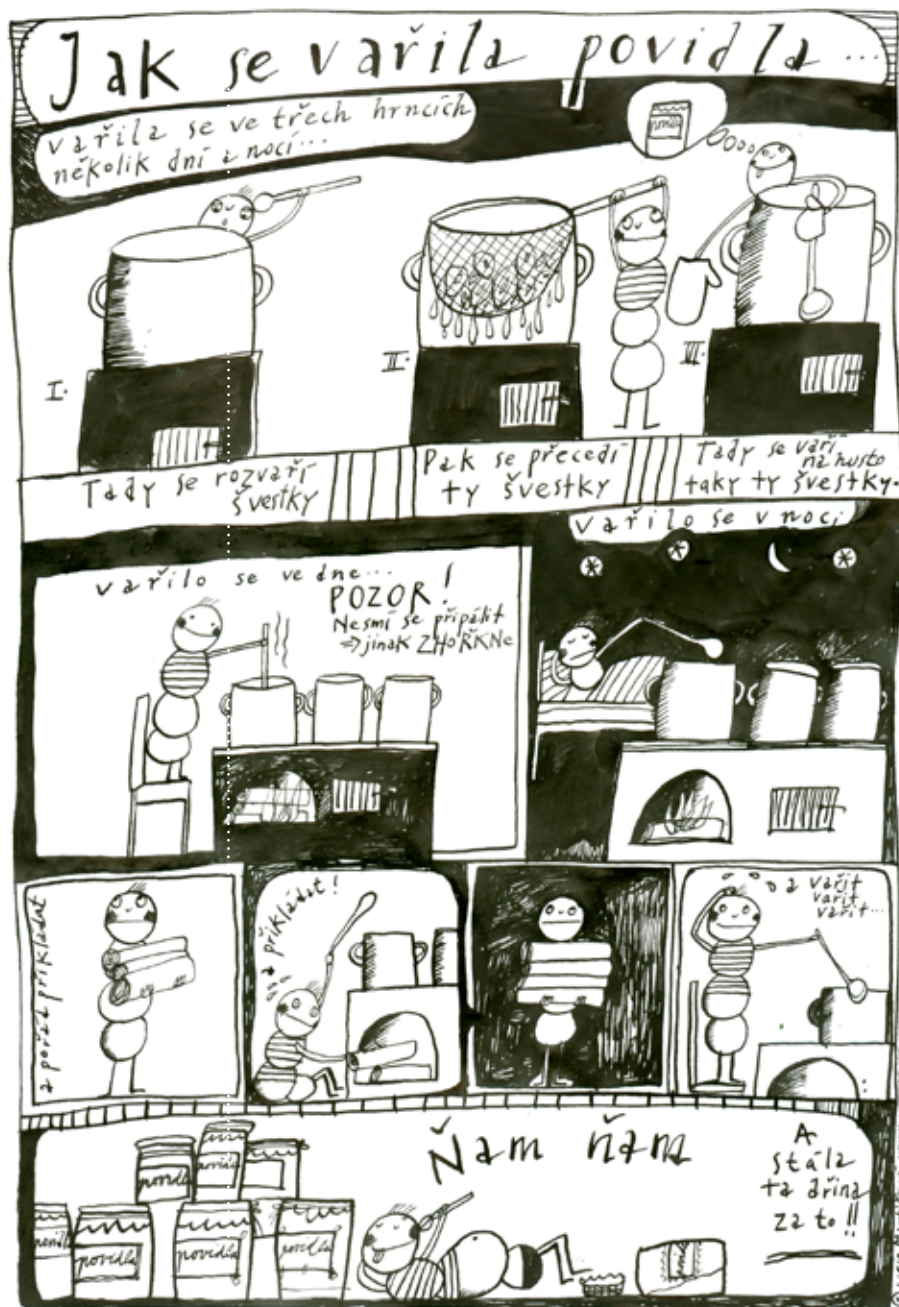
**CELÝ PRŮBĚH VÝSTAVY
FOŤTE, DOKUMENTUJTE!**

Dokud máme vše v čerstvé paměti

Po skončení výstavy věnujeme pozornost evaluaci výstavy. Zhodnotíme, co se nám povedlo, co bychom mohli změnit, co vylepšit. Zabýváme se zpětnou vazbou od návštěvníků. Vyhodnotíme monitoring médií.

Vernisáže výstav jsou milým setkáním
zaměstnanců a pozvaných hostů; PF

Komiks "Jak se vařila povídla" (autorka Lucie Martišková, 2015) jako netradiční doplněk výstavy "To je pecka!"

Příroda v krabicích

V roce 1996 byla v Botanické zahradě hl. m. Prahy založena sbírka přírodnin s cílem nabídnout speciálním školám i dalším zájemcům z řad nejširší veřejnosti možnost bezplatného zapůjčení zajímavých exponátů pro výuku i mimoškolní aktivity. Jedinou podmínkou zapůjčení sbírky je její navrácení v původním stavu. Zájemci si sbírku osobně převezmou v botanické zahradě na smluvně ujednanou dobu a opět vrátí.

Sbírka čítá přes 100 přírodnin a modelů a stále se pracuje na jejím rozšíření. Základem sbírky se staly přírodniny botanického původu získané na expedicích, nákupem i sběrem (např. *Lodoicea* – největší semeno světa, bohatá kolekce šišek, ozvučná dřívka z různých druhů dřev). Kolekci obohacují také přírodniny původně opatřené na výstavy pro všechny smysly. Další část tvoří exponáty živočišného původu, sbírka různých minerálů a nerostů nebo zkamenělin. Kolekci doplňují originální názorné modely, jako např. past láčkovky, květ raflézie nebo kaktus s parazitickou rostlinou rodu *Tristerix*.

Každý exponát je uložen v kartonové krabici, je popsán číslem pro snadnější orientaci a obsahuje stručný popis v černotisku i Braillově písmu. Sbírka má vyhotovený jmenný rejstřík i seznam latinských názvů jednotlivých exponátů.

Každá přírodnina je opatřena
popiskem v černotisku
i Braillově písmu; PF

Kromě zápůjček využíváme sbírku přírodnin i během vzdělávacích akcí pro veřejnost, při práci se školními skupinami nebo při přípravě výstav.

Sbírka přírodnin v Botanické zahradě hl. m. Prahy, CZ; PF

Za vůněmi do zahrady!

V roce 2017 odstartovala Botanická zahrada hl. m. Prahy víceletý projekt s názvem Vonná stezka. Je zaměřen na vnímání přírody čichem a návštěvníkům přibližuje aromatické rostliny. Prostřednictvím několika zastávek v rámci celého areálu vybízí návštěvníky k poznávání vůní, které jsou zprostředkovány různým způsobem. V prostředí rozárie tak mohou lidé například očichat několik růžových vůní i mimo hlavní etapu kvetení růží, na vinici se seznámí s vonnými složkami buketu vína. V rámci projektu vznikl i parfém, který byl založen a zrál přímo v tropickém skleníku Fata Morgana. Parfém si mohou návštěvníci očichat v interaktivním panelu spolu s několika jeho vonnými složkami a poté si jej mohou ve skleníku zakoupit a odnést jako čichovou vzpomínku domů.

Sbírký aromatických rostlin mají v Botanické zahradě hl. m. Prahy dlouhou tradici i prioritu. Z mnohých jmenujme především bohaté kolekce středomořských bylin, léčivek a koření, sbírku vonných muškátů, ale také jehličnany a další aromatické dřeviny nebo kvetoucí pivoňky a růže.

Aromatické rostliny jsou součástí několika vzdělávacích programů a používají se při akcích pro veřejnost. Oblíbenou didaktickou pomůckou je například zábavná „vonná hra“, velké přenosné pexeso, v němž návštěvníci přiřazují obrázky rostlin k jejich vůním. Obrázky lze doplnit živým rostlinným materiálem a komentářem odborníka.

Vonné pexeso –
přiřad' vůní k rostlině!;
KL

*Objevování světa rostlin prostřednictvím vůní
je zábavné a poučné; AB*

NAVŠTÍVILI JSME ZA VÁS

Otevřená zahrada

Údolní 33, 602 00

Brno

otevrenazahrada.cz

email: otevrenazahrada@nap.cz

tel.: +420 515 903 111

Otevřená zahrada přivítala své první návštěvníky v roce 2013 a je provozována Nadací Partnerství. Návštěvníkům poskytuje místo pro odpočinek, vzdělání i zábavu. Součástí areálu je unikátní pasivní budova se zelenou střechou, která inspiruje k zamyšlení jak šetřit vodou, energiemi a jak snížit dopad na životní prostředí. Zahrada v bezprostřední blízkosti je zasvěcena čtyřem živlům. V sousední Boromejské zahradě mohou návštěvníci na interaktivních stanovištích zažít přírodu i zahradu všemi smysly. Je zde bylinková zahrada, chovají zde ovce, králíky, slepice a včely. Návštěvníci mohou využít venkovní kuchyni, chlebovou pec a udírnu.

Přístupnost:

Pro veřejnost ve vegetační sezóně otevřena denně, částečně bezbariérová

Další aktivity:

Tematické kurzy, programy pro školy, firemní akce, konference, oslavy

Interaktivní prvky:

Interaktivní prvky věnované slunci, vzduchu, vodě a zemi přibližující zákony fungování přírody

*Výuková zahrada
čtyř živlů,
Síla větru; LM*

Otevřená →
zahrada z ptačí
perspektivy; ZP

Logopedická zahrada Don Bosco

Lešenská 548, 181 00

Praha 8 – Bohnice

donbosco.cz/index.php/internat/zahrada

email: info@donbosco.cz

Zahrada patří církevní škole a nachází se v bezprostřední blízkosti jejího internátu. Využívána je nejen žáky této specializované školy (ve věku 3 až 15 let), nýbrž i dětmi ze sousedních státních škol. Pro širokou veřejnost zahrada není otevřena.

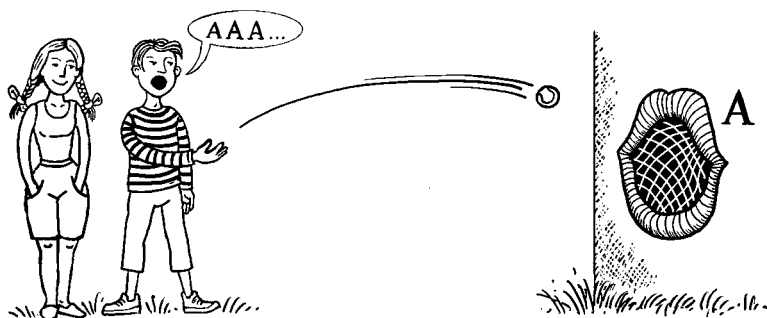
Jedná se o první a zatím i jedinou logopedickou zahradu na území ČR. Kromě běžných herních prvků, jako je prostorné pískoviště, skluzavka kombinovaná s prolézačkami nebo barevné terasy sloužící k různým hrám a relaxaci, zde najdeme i méně obvyklé ovocné dřeviny, malou biozahradu a záhon biblických rostlin. Neodmyslitelnou součástí jsou ovšem speciální didaktické prvky v zahradě, pomocí nichž si děti procvičí drobnou motoriku a správnou výslovnost. Příkladem jsou větrníčky, které je nutné rozfoukat, anebo prohazovačky ve tvaru úst, do nichž se vhadzuje míč za současného zvolání správné hlásky.

Přístupnost:

Zahrada určená pro potřeby logopedické školy, návštěva možná po dohodě

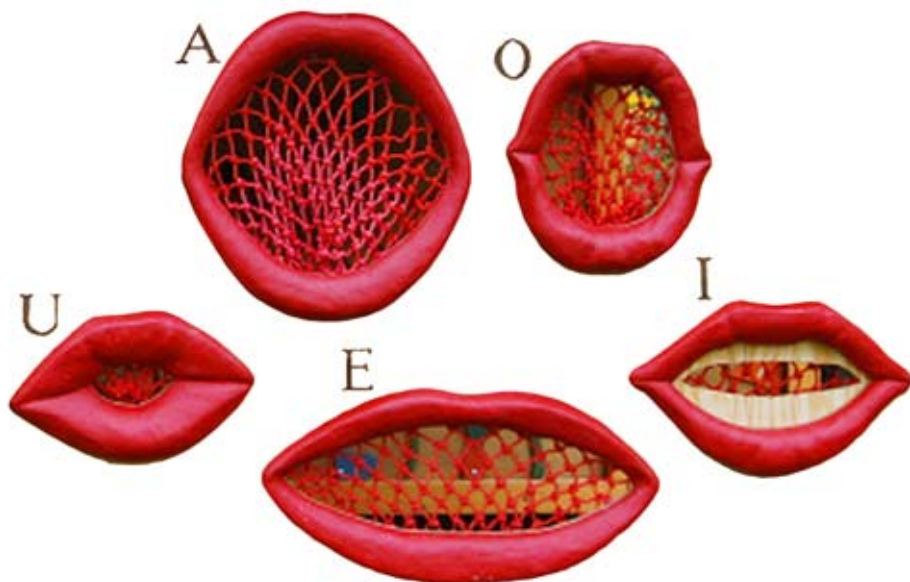
Interaktivní prvky:

Multifunkční logopedické hřiště a interaktivní prostor pro hru a výuku (větrníčky pro cvičení dechu, prohazovačky ve tvaru úst k procvičování správné výslovnosti hlásek)

Herní prvky na stěnách zahradního domku slouží jako didaktické pomůcky pro nácvik jemné motoriky, správného dýchání a výslovnosti; AB

Smyslová zahrada Rudka u Kunštátu

Pod Hotelem Rudka 252, 679 72

Kunštát

rudka.cz/jeskyne/zahrada-smyslu-hmatova-stezka

facebook.com/jeskyne.blanickych.rytiru.kunstat

email: jeskyneblanickychrytiru@seznam.cz

tel.: +420 739 510 772, +420 604 984 459

Tato veřejně přístupná zahrada byla budována od roku 2009 ze soukromých prostředků společnosti Kunštát PRO FUTURO, která realizuje vzdělávací a výchovné programy pro zdravotně znevýhodněné občany. Usiluje o zkvalitnění jejich běžného života, integraci do společnosti a podporuje je v překonávání rozmanitých bariér.

Při prohlídce zahrady je návštěvník motivován zábavnou a netradiční formou k poznávání svého okolí. Nejen nevidomí návštěvníci mají možnost vnímat rostliny různými smysly, přivonět si k nim, ohmatat je, naučit se je rozeznávat. Stávají se tak součástí přírody a beze strachu zažívají jedinečnost tohoto okamžiku. Kromě zajímavých rostlin, interaktivních prvků, smyslových hříček i uměleckých děl mají návštěvníci možnost navštívit Jeskyni blanických rytířů a nedalekou rozhlednu.

Zakladatelé zahrady se snaží vytvořit příjemný prostor, kde se návštěvník bez ohledu na případné znevýhodnění bude cítit dobře. Umožňují tak návštěvníkům dostat se do zajímavých míst, která by jim jinak byla těžce dostupná.

Přístupnost:

Parkoviště a možnost ubytování u zahrady, možnost objednání průvodce (nevidomý pracovník i průvodce ve znakové řeči), popisky v Braillově písmu, dotykový plán zahrady, bezbariérové WC není k dispozici

Další aktivity:

Pořádání speciálních akcí, např. sázení stromů s nevidomými; spolupráce s Ateliérem výtvarníků s handicapem KreAt – výstavy, workshopy (kreat.cz)

Interaktivní prvky:

Podzemní telefon, ozvučený žulový kámen, obří krasohled, smyslový chodník

Hmatové hádanky; KH ➤

Vodě lze i naslouchat; EV ➔

Arboretum Žampach

Žampach 1, 564 01

Žamberk

uspza.cz/arboretum

facebook.com/arboretumzampach

email: info@uspza.cz

tel.: +420 604 846 410

Arboretum je nedílnou součástí areálu zařízení sociálních služeb Domov pod hradem Žampach. Rozkládá se na ploše cca 4 ha a sbírkový fond zahrnuje přibližně 600 druhů a kultivarů dřevin, včetně v České republice vzácně zastoupených druhů. Informační systém arboreta zahrnuje rejstříky tabulí a dřevin přístupné z webu a v terénu pak poznávací okruh s tabulkovými informacemi o dřevinách. Žampach patří mezi všeobecná arboreta, ale zahrnuje také významnější tematické sbírky některých rodů dřevin. V červnu 2018 byl v arboretu otevřen Smyslový park. Odehrávají se zde nejrůznější aktivity klientů Domova a zároveň je otevřen, stejně jako celé arboretum, nejširší návštěvnické veřejnosti.

Smyslový park je vybaven speciálními prvky a předměty umožňujícími smyslové prožitky pro osoby na vozíku, které se běžně v lese a trávě brouzdat nemohou. Tabule v parku obsahují i obrázkový přepis textu jako formu alternativní komunikace. Cílem Smyslového parku je prožívání okolního prostředí všemi smysly a trénování těchto vjemů.

Přístupnost:

Arboretum celoročně přístupné zdarma, parkoviště u vstupu do areálu, dobré zázemí v místním turistickém centru, možnost průvodcovské služby i pro osoby se specifickými potřebami, hipodrom se speciálním nástupištěm, tabule ve smyslovém parku obsahují obrázkový přepis, na webu dostupný zvukový soubor s obsahem informační tabule

Další aktivity:

Zámecká slavnost, Letní hudební festival pod hradem Žampach

Interaktivní prvky:

Taneční zvonkohra, xylofon, pocitový chodníček, vodní mlýnek, hmatové nádoby, bylinkový záhon s aromatickými rostlinami

Arboretum a Institut fyziografie v Bolestraszczych

Bolestraszyce 130, 37-722

Wyszatyce

bolestraszyce.com.pl

email: arboretum@poczta.onet.pl

tel.: +48 16 671 64 25

Arboretum v Bolestraszczych se nachází v jihovýchodním Polsku, 7 km severovýchodně od města Přemyšl. Bylo založeno v roce 1975 na pozemcích historického panství. Na ploše více než 28 ha nalezneme přes 4 000 druhů, variet a forem rostlin uspořádaných do různých sbírek.

V roce 2007 byla v prostorech arboreta otevřena didaktická zahrada pro osoby se specifickými potřebami nazvaná Zahrada smyslů. Má rozlohu 1 ha a nachází se v ní šest tras. Popis každé trasy je k dispozici v Braillově písmu a na informačních panelech rozmístěných po zahradě jsou instalované haptické mapy. Vodní rostliny, byliny, traviny, miniaturní keře a stromy působí nejen na zrak, ale i na další smysly. Zvýšené záhony usnadňují přímý kontakt s rostlinami. Návštěvníci mají možnost seznámit se s tvarem a texturou listů, ale i vůní jejich květů. Popisy rostlin jsou poblíž vždy v Braillově písmu i velkém černotisku.

Arboretum je nejlepší botanickou zahradou v Polsku, co se týče přizpůsobení lidem se specifickými potřebami.

Přístupnost:

Smyslová zahrada blízko hlavního vchodu do arboreta, nedaleké parkoviště i toalety, haptické mapy v areálu, popisky v Braillově písmu i velkém černotisku, průvodce v Braillově písmu k zapůjčení, popisy a nahrávky s charakteristikou vybraných rostlin ke stažení na webu, cesty z různých materiálů pro snadnější orientaci v zahradě, vyvýšené záhony, programy pro návštěvníky se specifickými potřebami

Interaktivní prvky:

Volně vysazené jedlé rostliny, hmatové planetárium zobrazující souhvězdí, která bývají vidět nad arborem

Zvýšené záhony v Zahradě smyslů; JM ➤
Kaskáda s vodními a bahenními rostlinami; JM ➤

*Hmatové planetárium
představuje souhvězdí viditelná
nad arborem; JM*

Speciální vzdělávací centrum pro děti se zrakovým znevýhodněním v Owińskách

Plac Przemysława 9, 62-005

Owińska

niewidomi.edu.pl

email: biuro@niewidomi.edu.pl

tel.: +48 61 812 04 86

Park prostorové orientace je otevřen od roku 2012 a je součástí cisterciáckého kláštera, kde sídlí vedení speciálního vzdělávacího centra. Zahrada má rozlohu 3 ha a je rozdělena na dvě části: krajinnou, která slouží k rekreaci, a rekonstruovanou barokní zahradu. V zahradě je asi 280 druhů rostlin. Speciální vzdělávací centrum také zastřešuje tyflologické muzeum, jediné svého druhu v Polsku, a také první tyfloakustickou laboratoř, kde se studenti seznamují se zvuky města.

V barokní zahradě se mimo okrasné rostliny nalézají také ovocné stromy a zelenina, kterou děti využívají při hodinách vaření. Čtyři zvýšené symetricky umístěné záhony mají různé tvary, což usnadňuje orientaci v prostoru. Přívody vody na záhony jsou vybavené různými kohoutky ve tvaru zvířat a slouží jako orientační body. Rostliny jsou popsány i v Braillově písmu. V rekreační části je dětské i sportovní hřiště, ohniště, běžecká dráha, ale i další atrakce. Většina vybavení poskytuje sluchové vjemy, jako např. různé zvukovody, anebo slouží k udržování rovnováhy (houpačky, prolézačky, sítě, trampolíny). Nachází se tu také velký rybník s můstkem a vodní kaskáda. Cesty mají pro lepší orientaci různé povrchy. V parku je také skleník, malý sad a farma, kde chovají drůbež a králíky.

Přístupnost:

Park dostupný během otevíracích hodin, symetrické záhony, různé povrchy cest a prvky usnadňující orientaci v prostoru, popisky v Braillově písmu

Interaktivní prvky:

Tyfloakustická laboratoř, prvky sloužící k poskytování sluchových vjemů, udržování rovnováhy, kontakt s živými zvířaty

*Symetrické cesty a vyvýšené záhony různých tvarů
příspějí k lepší orientaci; JM* ➤

Jmenovka s integrovaným popiskem v Braillově písmu; JM ➤

Botanická zahrada a lesopark pro kulturu a volný čas v Bydgoszczi

Gdańska 173-175, 85-674

Bydgoszcz

mysleciniek.pl/content/ogrod-botaniczny

email: sekretariat@mysleciniek.pl

Zahrada v parku kultury a volného času byla založena v roce 1980 a rozkládá se na 60 ha. Je pro ni typický velmi členitý terén. Jejím hlavním cílem je zachovat, udržovat a představovat společenstva a druhy původních rostlin. Vzdělávací stezka pro návštěvníky s poruchami zraku byla v této zahradě otevřena v roce 1999. Nachází se na rovném, travnatém terénu a je dlouhá 300 metrů. Rostliny jsou zde vysazené podél zábradlí na točité cestě. Stezka představuje asi 230 systematicky uspořádaných druhů rostlin. Významné jsou druhy určené pro vnímání hmatem a čichem. Rostliny vysoké do 1 m jsou vysazené v půdě, nižší rostliny jsou ve vysokých květináčích, aby byly návštěvníkům blíže. Kovové tabule s popisy v Braillově písmu jsou upevněné na zábradlí ve výšce 90 cm. Texty v černotisku jsou umístěné na tabulích připevněných k zemi.

Přístupnost:

Zahrada otevřena celoročně a vstup zdarma, stezka pro širokou veřejnost včetně návštěvníků se zrakovým znevýhodněním, popisky v Braillově písmu i černotisku, velké parkoviště v blízkosti stezky, dostupnost i hromadnou dopravou

Další aktivity:

Pravidelné workshopy pro děti ze Speciálního výukového centra pro děti a mládež se zrakovým postižením v Bydgoszczi

Kontrastně nabarvené zábradlí může přispět orientaci v zahradě; ND ➤

Vyvýšené záhony jsou propojeny vodící linií; ND ➔

Zoologická a botanická zahrada v Toruni

ul. Bydgoska 7, 87-100

Toruń

zoo.torun.pl/pl

email: sekretariat@zoo.torun.pl; dydaktyka@zoo.torun.pl

tel.: +48 56 622 42 10

Zoologická a botanická zahrada v Toruni se nachází v centru města. Byla založena v roce 1797 jako botanická zahrada a od roku 1965 je i zahradou zoologickou. Má rozlohu 3,81 ha a velmi různorodý terén. Zahrada obsahuje dendrologickou sbírku, ale také kolekci růží a skalních rostlin. Je zde představeno asi padesát živočichů.

Od roku 2016 zahrada využívá zvukových sloupků, které umožňují lidem s poruchou zraku dozvědět se zajímavosti o zahradě a jejích obyvatelích. Byly instalovány poblíž vybraných výběhů a v pavilonu s plazy. Lidé se zrakovým znevýhodněním si mohou zapůjčit dálkové ovládání, které je pomocí vibrací informuje o přítomnosti sloupku. Po stisknutí tlačítka na zařízení se spustí nahrávka s popisem zvířete. V zimě fungují pouze sloupky instalované v interiérech. Ve voliére mohou návštěvníci využít plochy, která zobrazuje rozšíření příslušného ptačího druhu na mapě světa a umožňuje poslouchat zpěv ptáků. V zahradě se nacházejí také popisy zvířat v Braillově písmu. V případě některých stromů byla na informačních panelech využita i haptická grafika.

Přístupnost:

Přítomnost zvukových sloupků a možnost zapůjčení vibračního vysílače pro jejich detekci, popisky v Braillově písmu

Interaktivní prvky:

Možnost poslechu informací o zvířatech včetně nahrávek ptačích hlasů, haptická grafika na tabulích u významných druhů stromů

*Hmatová mapa světa přibližuje původ
ptačích druhů i jejich hlasy; JM* ➤

*Tabulka obsahuje nejen popis rostliny v černotisku
a Braillově písmu, ale také hmatový prvek; RL* ➤

Městské muzeum Göteborg

Norra Hamngatan 12, 411 14
Gothenburg
goteborgsstadsmuseum.se/en
tel.: +46 031 368 36 00

Muzeum v Göteborgu je připojeno ke švédské Databázi přístupnosti TD. Nachází se v historické budově bývalé švédské pobočky Východoindické společnosti z roku 1750. Jednotlivé expozice přibližují Göteborg z pohledu jeho 12 000leté historie – od pravěku až do současnosti. Mezi zajímavé exponáty patří jediná dochovaná švédská vikingská loď. Instituce pořádá krátkodobé výstavy.

Muzeum se od roku 2014 do roku 2017 intenzivně věnovalo zlepšení své přístupnosti v rámci projektu FunkTek. Projekt vycházel z myšlenky: Postižení má muzeum, ne návštěvníci. Účelem bylo zajistit, aby muzeum mohl navštívit a zažít každý. Během projektu se v muzeu uskutečnily různé zaměřené workshopy, při nichž byly testovány rozličné aspekty přístupnosti, např. jak psát srozumitelné texty, nebo jak velký prostor je třeba kolem exponátů v místnosti pro pohodlnou prohlídku na vozíku.

Přístupnost:

Všechny expozice dostupné výtahem, přítomnost ramp pro invalidní vozík, možnost zapůjčení vozíku na pokladně, bezbariérové toalety, asistenčním psům vstup povolen, některé místnosti vybaveny indukční smyčkou nebo popisky v Braillově písmu, webové stránky v responzivním designu, možnost volby velikosti textu na webu, nabídka změny barev nebo kontrastu webových stránek

Interaktivní prvky:

Prvky součástí jednotlivých expozic

Muzeum Vasa

Galärvarvsvägen 14, Djurgården
Stockholm
vasamuseet.se/en
email: info.vasa@maritima.se
tel.: +46 8 519 548 80

Muzeum Vasa je jedno z nejnavštěvovanějších muzeí Švédska. Představuje slávu a jedinečnost dochované válečné lodi Vasa z roku 1628, která je ozdobena stovkami dřevěných soch. Loď se potopila ve Stockholmu a po 333 letech na dně moře byla vyzvednuta a vystavena v muzeu. Je to jediné zachovalé plavidlo ze 17. století na světě. Muzeum se snaží o co největší přístupnost svých expozic. Pro návštěvníky se zrakovým omezením se v muzeu nachází model lodi Vasa, který představuje samotný tvar lodi i její detailní struktury. Film, který je dostupný v 16 jazycích, je vysílán i indukční smyčkou.

Součástí muzea je i speciální výuková místnost pojmenovaná Všichni na palubu! Navržena je tak, aby podněcovala smysly, a její návštěva tak byla srozumitelná, zvládnutelná a vhodná pro všechny. Místnost nabízí různé edukační prvky nehledě na případná znevýhodnění. Jedním z originálních řešení je výtah v podobě potápěčského zvonu. Místnost není otevřena veřejnosti, je určena pro skupiny a třídy v rámci vzdělávacích aktivit.

Přístupnost:

Pro osoby doprovázející návštěvníky se specifickými potřebami vstup zdarma, asistenčním psům vstup povolen, parkoviště pro osoby se specifickými potřebami přímo u vstupu, všechna patra dostupná výtahem, možnost zapůjčení invalidního vozíku, webové stránky přeloženy do 40 jazyků, texty snadno čitelné a dostupné i ve znakové řeči, indukční smyčka k promítanému filmu, popisky v Braillově písmu

Interaktivní prvky:

Model lodi Vasa, hmatová mapa přístavu před muzeem, výtah ve tvaru potápěčského zvonu

*Návštěvníci mohou loď Vasa poznávat i hmatem; HE ➤
Haptická mapa v muzejní expozici; HE ➤*

Arboretum Jeli

9841 Kám Periphery

Vas County

jelivarazskert.hu

email: tamas@vasvar.szherdeszet.hu

tel.: +36 30 649 95 70

Arboretum má rozlohu 103 ha a je proslulé velkou sbírkou rododendronů. Je zde více než tisíc keřů, z nichž některé jsou staré přes 100 let. Nejvhodnější čas pro návštěvu je od konce dubna do začátku června, kdy je zahrada rozkvetlá. Návštěvníci jsou doslova okouzleni záplavou květů, které jsou potěchou nejen pro zrak, ale i čich. V arboretu byla také nedávno vysazena kolekce hojně kvetoucích a vonných rostlin, která se skládá převážně z různých druhů magnolií, hortenzií a japonských javorů. V roce 2016 zde byla otevřena 1,5 km dlouhá stezka určená pro osoby se sníženou schopností orientace a pohybu. Lemuje ji celkem 40 informačních tabulí s textem o rostlinách v černotisku i Braillově písmu. Uvedené zajímavosti jsou převážně o těch druzích, na které je možné si sáhnout nebo k nim přičichnout. Součástí informačního systému je i přehled historie zahrady. Doplněn je o zvukového průvodce, který je možno zapůjčit si zdarma. Podél stezky jsou přístřešky a lavičky uzpůsobené pro osoby s omezením hybnosti, které umožňují odpočinek na poměrně dlouhé trase.

Přístupnost:

Vstup osobám se specifickými potřebami zdarma, bezbariérové povrchy cest i stezka, informační systém v Braillově písmu i černotisku, zvukový průvodce k zapůjčení, přístřešky a lavičky vhodné i pro osoby se sníženou možnostmi pohybu

*Od konce dubna do začátku června arboretum
rozzáří květy rododendronů; SFC* ➤

*Arboretum se lze procházet po bezbariérových trasách
za pomoci zvukového průvodce; TU* ➤

Skanzen Szentendre

Sztaravodai út 75

2000 Szentendre

skanzen.hu

tel.: +36 26 502 537

Skanzen Szentendre sice není zahradou jako takovou, zahrnuje ale přes 60 ha přírodní krajiny, která je součástí Národního parku Duna-Ipoly. Skanzen nabízí možnost zažít tradiční maďarskou lidovou kulturu formou speciálních programů a workshopů nejen pro osoby se specifickými potřebami. Součástí skanzenu je také Národní metodické centrum Muzea pedagogiky, které svými výstavami přibližuje veřejnosti lesy, louky, pole i historické zeleninové zahrady. Snaží se návštěvníky seznámit s životem našich předků, kteří žili v souladu s přírodou, zatímco se svět kolem nich měnil.

Ačkoliv tradiční domy, které jsou součástí skanzenu, nejsou přístupné návštěvníkům s omezením hybnosti, celý návštěvnícký okruh je možné bez problémů absolvovat i na vozíku. Všechny výstavní prostory jsou vybaveny hliněnou deskou s plánem představované části, která je určena pro nevidomé. Součástí expozic jsou také zmenšené modely vystavených předmětů s popisky v Braillově písmu.

Přístupnost:

Přístupný celý návštěvnícký okruh, workshopy a prohlídky pro osoby se specifickými potřebami, haptické plány expozic, popisky v Braillově písmu

Další aktivity:

Speciální programy pro seniory trpící demencí, tábory pro mládež i mladé lidi s omezením hybnosti nebo orientace, speciální kurz zaměřený na přístupnost muzea osobám se specifickými potřebami určený pro učitele a muzejní edukátory

Interaktivní prvky:

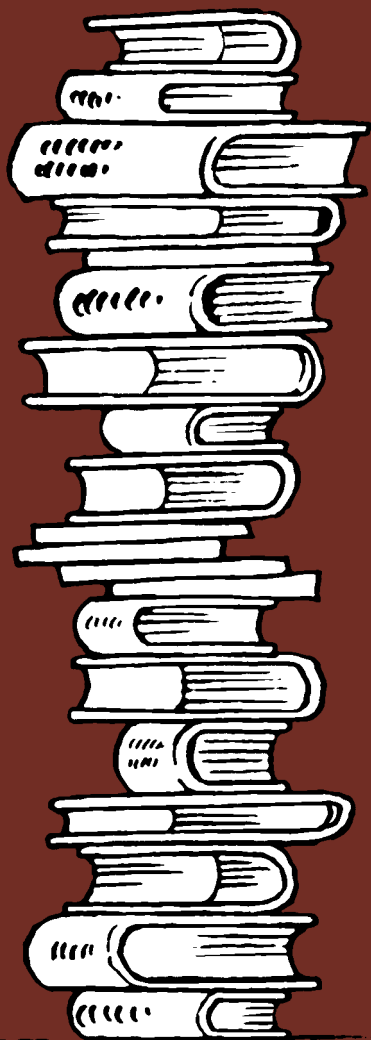
Zmenšené modely vystavených předmětů

*Skanzen nabízí rozmanité aktivity pro děti
se specifickými potřebami; IHKF*

CO SI PŘEČÍST

Havlůjová, H., Hudec, P., Jordánová, K., & Indrová, M. (2015). *Památky nás baví 5 – Objevujeme kulturní dědictví bez bariér. Metodika tvorby, realizace a hodnocení kvality edukačních programů v oblasti péče o kulturní dědictví pro účastníky se speciálními vzdělávacími potřebami*. Praha.

Hetová, L. (2017). *Škola muzejní pedagogiky 3 – Specifika a metody práce s osobami se speciálními vzdělávacími potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Koutská, M. (2014). *Neslyšící návštěvník v muzeu či galerii. Metodický materiál*. Brno: Moravské zemské muzeum Brno.

Krhutová, L. (2013). *Sociální práce a lidé se zdravotním postižením*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Mertová, S. (2015). *Návštěvníci s mentálním postižením v muzeu. Metodický materiál*. Brno: Moravské zemské muzeum Brno.

Skálová, T. (2017). *Komunikace s osobami se sluchovým postižením*. Praha: DINASYS, s.r.o.

Šumníková, P. (2019). *Možnosti prostorové orientace a samostatného pohybu osob se zrakovým postižením*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Ekarv, M., Olofsson, E., & Ed, B. (1991). *Smaka på orden: om texter i utställningar*. Stockholm: Carlsson i samarbete med Riksutställningar.

Ekvall, H. (2012). *Friskare, gladare och smartare med utomhuspedagogik?* Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.

Göteborgs stadsmuseum & Utopia (2017). *Bara gör! Så skapar du ett tillgängligare museum*. Göteborg: Göteborgs stadsmuseum och Utopia.

Hagberg, I.-L. Desbois (Eds). (2010). *Alla ombord! Det salutogena museet – en filosofi för tillgänglighet*. Stockholm: Statens maritima museer.

Larsson, E.-L. (Ed.) (2010). *Gröna Rehab Göteborgs botaniska trädgård*. Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet & Handisam (2013). *Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. (Rapport 6562)*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Norling, I. (2001). *Naturens och trädgårdens betydelse för hälsa och livskvalitet*. Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.

Norling, I. & E.-L. Larsson (2004). *Ett gott och friskare liv som äldre – för en aktiv livsstil i natur och trädgård*. Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård.

Pfeifer, E. (Ed.) (2018). *Natur in Psychotherapie und Künstlerischer Therapie. Theoretische, methodische und praktische Grundlagen*. Psychosozial-Verlag.

Sahlin, E. (2014). *To Stress the Importance of Nature: Nature-Based Therapy for the Rehabilitation and Prevention of Stress-Related Disorders*. (Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, SLU, Alnarp, Sweden No 2014:98) Acta Universitatis Agriculturae Sueciae.

Sahlin, E. & E.-L. Larsson (2016). *Människa och naturen. Några teorier om naturens påverkan på vår hälsa och livskvalitet*. Göteborg: Göteborgs botaniska trädgård, Gröna Rehab.

Serrell, B. (2015). *Exhibit Labels: An Interpretive Approach*. Rowman & Littlefield.

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2016). *Värderingsverktyg för tillgänglig utbildning.Handledning*. Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Stoneham, J. & P. Thoday (1994). *Landscape Design for Elderly and Disabled People*. Woodbridge, Suffolk, UK: Garden Art Press.

Stoneham, J. & Price, R. (2001). *Making Connections: a guide to accessible greenspace*. St Austell: Sensory Trust.

Västra Götalandsregionen. (2018). *Tillgängliga och användbara miljöer. Riktlinjer och standarder för fysisk tillgänglighet*. (Diarienummer: FAST 2017-00926. Version 3.1.). Västra Götalandsregionen.

Dąbski M., Dudkiewicz M. (2010). *Przystosowanie ogrodu dla niewidomego użytkownika na przykładzie ogrodów sensorycznych w Bolestraszcach, Bucharzewie i Powsinie*. Adapting the Garden to the example of user blind sensory garden in Bolestraszyce, Bucharzewo and Powsin. Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. OL PAN, 7-17.

Gontarz, J., Rokita, A., Szoszkiewicz, A. (2013). *VI edycja konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”*. "Poland Even More Beautiful – 7 Miracles of EU Funds" – 6th edition. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 104-111.

Łatkowska M.J., Miernik M. (2012). *Ogrody terapeutyczne – miejsca biernej i czynnej „zielonej terapii”*. *Therapeutic gardens – places of passive and active “green therapy”*. Czasopismo techniczne 30, Architektura 8-A, 245-251.

Tota, P. (2016). *The Latest Tendencies in Designing Recreational Spaces – Contemporary Multisensory Gardens, Parks, and Playgrounds*. *Modern Environmental Science and Engineering*, 2(07), 490-500.
[https://doi.org/10.15341/mese\(2333-2581\)/07.02.2016/008](https://doi.org/10.15341/mese(2333-2581)/07.02.2016/008)

Trojanowska, M. (2014). *Sensory gardens inclusively designed for visually impaired users*. PhD Interdisciplinary Journal.

Woźna A, Lauda A. (2011). *Analiza oczekiwań osób z dysfunkcją wzroku wobec cech i funkcji ogrodów*. *The Analysis of Expectations of Features and Functions of Gardens Represented by People with Visual Dysfunction*. Architektura Krajobrazu 1, 69-73.

Woźna A, Lauda A. (2012). *Analiza oczekiwań osób z dysfunkcją wzroku w świetle ich oczekiwań*. *Gardens for People with Visual Dysfunction in Comparison with their Expectations*. Architektura Krajobrazu 4, 65-71.

„Érted?! – Értem!?” – Hogyan fogadjuk fogyatékos embertársainkat múzeumainkban? 2009. Obtained from <http://mökk.skanzen.hu/erted-ertem-hogyan-fogadjuk-fogyatekos-embertarsainkat-muzeumainkban1.html>

Dabi-Farkas, R. (Ed.). 2018. Esélyt a múzeummal. Hátrányos helyzetűek felzárkóztatása múzeumpedagógia eszközeivel. Múzeumi iránytű 16., Szentendre.

Miskolci Autista Alapítvány. (2018). *Alternatív terápiás lehetőségek – Módszertani kézikönyv I.*

DALŠÍ INSPIRATIVNÍ ODKAZY

Program Symwriter – program pro snadné psaní se symboly
alternativnikomunikace.cz/clanek-symwriter-popis-programu-29-185

Poznávání všemi smysly, meditativní a herní prvky
becovskabotanicka.cz/index.php/ct-menu-item-17/ct-menu-item-21

nczk.cz/zdravotne-znevyhodneni.html

lipka.cz

nadace-promeny.cz

terezanet.cz

vikendotevrenychzahrad.cz

chaloupky.cz

jus.cz

architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/2011/20-2011/68-1-2011

architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/2012/21-2012/76-4-2012

Roots 3:1 – Access for all: Problems and Solutions

Beyond the garden path – an introduction to access and inclusion for people of all abilities

Marcus Ormerod and Jane McCleave, University of Salford, UK

bgci.org/files/Worldwide/Education/communitiesIN/Growing%20a%20social%20role_%20A%20manual%20for%20Gardens-1.pdf

botanikos-sodai.lt/en/10-tajame-bgci-kongrese-demesys-gamtai-mieste

bgci.org/education/1630/

sensorytrust.org.uk

accesscode.info

cae.org.uk

drc-gb.org

inclusive-design.it

openspace.eca.ac.uk

rnid.org.uk

thrive.org.uk

Kresba – Lucie Martišková

BOTANICKÁ ZAHRAĐA: VSTUPTE!

Návštěvníci se specifickými potřebami v botanických zahradách

Metodika

Kolektiv autorů:

Botanická zahrada hl. m. Prahy, Česká republika

Amálie Balaščíková, Tomáš Keibert, Klára Lorencová, Eva Novozámská, Lenka Prokopová,
Jarmila Skružná, Iva Vilhumová

Botanická zahrada Göteborg, Švédsko

Kennert Danielsson, Helen Ekvall, Eva-Lena Larsson, Karen Otto

Botanická zahrada Uniwerszty Adama Mickiewicze w Poznani, Polsko

Alicja Kolasnińska, Roksana Lubkowska, Joanna Markiewicz

Maďarská asociace arboret a botanických zahrad, Maďarsko

Anikó Gál-Bélteki, Antal Radvánszky, Zsuzsa Szendi, Vince Zsigmond

Editor: Jarmila Skružná

Odborná recenze: Pavlína Šumníková

Jazyková korektura, konzultace projektu: Daniela Pařízková

Grafika a sazba: Vladimír Veselý

Ilustrace: Vladimír Veselý, Lucie Martišková – 4, 57, 89

Autoři fotografií:

AB	Amálie Balaščíková – 14, 17, 30, 38, 50, 59, 63, 84
AIV	osobní archiv Ivy Vilhumové – 19, 20
DG	Daniel Gillbert – 77
ES	Ellinor Smederöd – 25
EV	Eva Vítová – 40, 65
HE	Helen Ekvall – 79, 79
HF	Hegyi Füstös – 83
IKHF	Ilona Kustánné Hegyi Füstös – 83
JM	Joanna Markiewicz – 67, 67, 67, 71, 71
JS	Jarmila Skružná – 18, 26
JŠ	Jaroslav Škopek – 10
KH	Klára Hrdá – 65
KL	Klára Lorencová – 10, 13, 27, 28, 50, 51, 53, 58, 59
LE	Lucia Escarate – 77
LM	Lenka Mitrenga – 60
LP	Lenka Prokopová – 24
MAF	Miskolc Autism Foundation – 43
MH	Mats Havström – 2
ND	Natalia Drozdowska – 73, 73
PBG	archiv Botanické zahrady hl. m. Prahy – 36, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54
PF	Pavel Florian – 45, 46, 51, 56, 58
PH	Petr Hanzelka – 6, 32
RL	Roksana Lubkowska – 75
SFC	archiv Szombathely Forestry Corporation – 81
TK	Tomáš Keibert – 50, 54, 56
TU	Tamás Unger – 81
UDIRC	Universal Design Information and Research Center – 21, 44
ZP	Zbyšek Podrázský – 61
ŽA	archiv Arboreta Žampach – 67

Vydala: Botanická zahrada hl. m. Prahy, 2019

1. vydání

Tisk: PROTISK Prchal s.r.o., Velké Meziříčí, CZ

Náklad: 200 ks

ISBN 978-80-88312-04-8

Orig.: ISBN 978-80-88312-02-4 (Botanická zahrada hl. m. Prahy, Praha)

COME IN

VSTUPTÉ • KOM IN • WEJDŹ • GYERE BE

